RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1901. Andra Kammaren. N:o 6.

Fredagen den 15 februari.

Kl. 1/2 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 8 innevarande februari.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna läkareintyg:

Att herr riksdagsman *O. A. Brodin* på grund af sjukdom (influensa, i förening med strupkatarr) under någon tid är förhindrad deltaga i Riksdagens förhandlingar, intygas.

Stockholm den 14 februari 1901.

Doktor *Thom Björklund.*
Legitimerad läkare.

§ 3.

Föredrogos hvar för sig de i kammarens senaste sammanträde afgifna motioner, och hänvisades dervid:

herr *M. Dahns* motioner, n:o 160 till konstitutionsutskottet och n:o 161 till bankoutskottet;

herr *J. Centerwalls* motion, n:o 162, till kammarens tillfälliga utskott n:o 1; samt

herrar *S. H. Kvarnzelius'* och *L. G. Broomés* i Bårslöf motion, n:o 163, till Riksdagens särskilda utskott n:o 3.

§ 4.

Föredrogos, men blefvo åter bordlagda statsutskottets utlåtanden n:is 2, 3, 4, 30, 31, 32, 33 och 34 samt bankoutskottets utlåtande n:o 5.

§ 5.

Anmäldes och godkändes lagutskottets förslag till skrifvelser till Konungen:

n:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 4 kap. 11 § strafflagen;

n:o 2, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag, innefattande tillägg till förordningen den 6 februari 1849 angående viss tid för klander af husesyn emellan enskild jordegare och landbo;

n:o 3, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 3 och 18 §§ i förordningen den 31 oktober 1873 angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning; och

n:o 4, i anledning af Kongl. Maj:ts propostion med förslag till lag om rätt till jagt, till lag om ändrad lydelse af 24 kap. 13 § strafflagen och till lag om ändrad lydelse af 1 § i lagen angående tiden för nyttjanderättsaftals bestånd den 25 april 1889.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr	*J. Andersson* i Öhrstorp	under	12	dagar	fr. o. m.	den 18	dennes,
»	*S. Söderberg*	»	3	»	»	» 16	»
»	*C. P. Jansson* i Eds-bäcken	»	2	»	»	» 16	» .

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,47.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Lördagen den 16 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 9 innevarande månad.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna läkareintyg:

Herr *Erik Wijk* är på grund af sjukdom — influensa — tills vidare förhindrad att inställa sig vid Riksdagen, betygar

Stockholm den 15 februari 1901

A. Nettelblad.
Leg. läk.

§ 3.

Företogos val af tjugufyra valmän och sex suppleanter för anställande af föreskrifna val af dels fullmägtige i riksbanken och riksgäldskontoret, dels ock suppleanter för Riksdagens fullmägtige i nämnda bank och kontor; och befunnos efter omröstningarnes slut hafva blifvit utsedde till:

Valmän:

herr *H. Andersson* i Vestra Nöbbelöf	med	179	röster,
» *A. L. Apelstam*	»	179	»
» *M. Arhusiander*	»	179	»
» *C. I. Carlsson* i Norra Smedstorp	»	179	»
» *R. E. L. Darin*	»	179	»
» *J. H. G. Fredholm*	»	179	»
» *A. Henricson*	»	179	»

	herr	*G. Jansson* i Krakerud	med 179	röster,
	»	*J. P. Jansson* i Saxhyttan	» 179	»
	»	*C. G. Johansson* i Aflösa	» 179	»
	»	*J. Johnsson* i Bollnäs	» 179	»
	»	*L. P. Mallmin*	» 179	»
	»	*E. F. W. Meyer*	» 179	»
	»	*J. Nydal*	» 179	»
	»	*P. Pehrson* i Törneryd	» 179	»
	»	*C. Persson* i Stallerhult	» 179	»
	»	*O. Persson* i Killebäckstorp	» 179	»
	»	*N. Svensson* i Olseröd	» 179	»
	»	*N. Wallmark*	» 179	»
	»	*E. Wijk*	» 179	»
	»	*T. Zetterstrand*	» 179	»
	»	*N. Åkesson*	» 179	»
	»	*O. Anderson* i Hasselbol	» 178	»
och	»	*S. A. G. Sundberg*	» 101	» .

Närmast i röstetal kom herr *J. Persson* i Arboga med 79 röster.

Suppleanter:

	herr	*G. N. Th. af Callerholm*	med 171	röster,
	»	*L. J. Jansson* i Djursätra	» 169	»
	»	*G. Olofsson* i Åvik	» 168	»
	»	*O. H. Ström*	» 167	»
	»	*K. A. Staaff*	» 166	»
och	»	*E. Norman*	» 120	» .

Närmast i röstetal kom herr *C. Hj. Wittsell* med 53 röster.

§ 4.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästföregående paragraf omförmälda val.

§ 5.

Till afgörande förelåg först bevillningsutskottets betänkande n:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen.

Punkten 1.

Angående borttagande af tullen å omalen majs.

I en inom Andra Kammaren afgifven motion, n:o 132, hade herr *L. Eriksson* i Bäck hemstält, att Riksdagen måtte besluta borttaga tullen å omalen majs.

Angående borttagande af tullen å omalen majs. (Forts.)

Utskottet hemstälde,

att Riksdagen måtte, med afslag å herr Erikssons motion, besluta, att gällande tullsats för omalen majs skall bibehållas oförändrad.

Vid punkten voro fogade reservationer:

af herr *Fredholm,* som föreslagit, att Riksdagen med afslag å utskottets hemställan ville besluta,

att tullsatsen för omalen majs måtte nedsättas till 2 kronor för 100 kilogram;

af herr *Bromée* i Billsta, som, med yrkande om afslag å utskottets hemställan och bifall till herr Erikssons motion, föreslagit,

att Riksdagen ville besluta borttagande af tullen på omalen majs;

af herr *Brodin,* som, med yrkande om afslag å utskottets hemställan, föreslagit,

att Riksdagen i skrifvelse till Konungen behagade anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes utreda, om icke de hinder, som förefinnas mot ett borttagande af tullen å majs, skulle kunna undanrödjas, särskildt hvad bränvinstillverkningen beträffar, genom ändrad lagstiftning, och i sådant fall till Riksdagen inkomma med de förslag, som af utredningen kunna föranledas;

af herr *Meyer,* som instämt i herr Brodins yttrande;

af herrar *Jansson* i Krakerud, *Lundström* och *Olsson* i Sörnäs;

samt af herr *Hedgren,* hvilken yrkat, att tullen å omalen majs måtte nedsättas till 2 kronor för 100 kilogram.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, lemnades på begäran ordet till

Herr Meyer, som yttrade: Herr talman! Då den utskottsledamot, uti hvars reservation jag instämt, af opasslighet är förhindrad att i dag infinna sig i kammaren, har han anmodat mig att upplysa kammaren om, att det insmugit sig ett fel i hans reservation. De siffror, han der anfört, äro nemligen icke rigtiga och hafva alltså förlorat sin bevisningskraft.

Jag ber för min del att få tillägga, att detta icke inverkar på sjelfva saken, ty äfven utan användande af siffror som bevisningsmaterial för den åsigt, som af reservanten och mig uttalats, tror jag, att denna åsigt kan försvaras.

Det är nemligen allmänt kändt i denna kammare, der ju denna fråga så många gånger varit behandlad, att majsen utgör ett synnerligen förträffligt foderämne, och att den — derest den befriades från tull — äfven skulle vara ett synnerligen billigt foderämne, och deraf

Angående borttagande af tullen å omalen majs. (Forts.)

följer ju uppenbarligen, att det skulle vara till stor fördel för alla landtmän, som kunna använda majs som foderämne, att tullen komme bort.

Mot detta landtmannaintresse står emellertid ett annat jordbruksintresse. De, som representera potatisodlingen, hålla nemligen före, att derest majs tullfritt införes och fritt får användas vid tillverkningen af bränvin, så kommer potatisodlingen att ruineras. Då sålunda två olika landtmannaintressen stå emot hvarandra, så synes det mig vara den naturligaste sak i verlden att se till, huruvida icke *båda* dessa intressen kunna tillgodoses, huruvida man icke skulle kunna utfinna någon utväg, hvarigenom den ena parten skulle kunna få sin majs tullfritt, utan att den andra parten derigenom blefve lidande.

Förslag i sådan rigtning hafva många gånger varit före här i kammaren, men de hafva aldrig ledt till något resultat, emedan man icke kunnat öfverse följderna af desamma. Derför har det synts min medreservant och mig vara rigtigast att upptaga det förslag, som äfven förut varit omfattadt af denna kammare, nemligen om en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om en allsidig utredning. Man torde väl kunna antaga, att lagbestämmelser skulle kunna införas, hvarigenom man skulle kunna skydda potatisodlarnes och bränvinsbrännarnes intressen, men låta majs i öfrigt blifva tullfri.

Det är på denna grund, herr talman, som jag ber att få yrka bifall till herr Brodins reservation.

Herr Carlheim-Gyllensköld: Att här upprepa de skäl, som blifvit anförda mot den gällande tullsatsen å majs, torde icke tjena till någonting. När man icke vill erkänna deras berättigande, hjelper det icke att ytterligare upprepa dem. Jag har begärt ordet endast för att i korthet påpeka en omständighet, som jag tror borde försona potatisodlarne med borttagandet af majstullen, nemligen att man i lagstiftningen kunde införa en föreskrift, att majs vid bränneri skall förvaras i särskildt magasin och vid hvarje särskild invägning anmälas till förtullning. En sådan åtgärd skulle icke ådraga staten några nya utgifter, ty kontrollörer finnas ju redan.

Gent emot bevillningsutskottets fasthållande vid status quo stå nu reservationer dels om nedsättning i tullen, dels om dess fullständiga borttagande och dels om skrifvelse till Kongl. Maj:t i ämnet. Så vidt jag kan förstå, skulle en nedsättning af majstullen komma att afslås i gemensam votering, och ett fullständigt borttagande af tullen skulle säkerligen röna samma öde. Vill man hafva ett praktiskt resultat, så måste man alltså, så vidt jag kan inse, ansluta sig till förslaget om en skrifvelse till Kongl. Maj:t.

Jag tillåter mig emellertid att påpeka, att enligt min mening i denna skrifvelse borde inflyta en sats om att bränneriegare, som använde majs, skulle vara skyldig att hålla särskildt magasin för denna majs. Till detta magasin kunde ju kontrollören hafva nyckeln.

Angående borttagande af tullen å omalen majs. (Forts.)

Detta är ett förslag, som vore lättare utförbart än förslaget att belägga bränvinsbränningen af majs med särskild skatt.

Jag tager mig på grund af hvad jag nu anfört friheten hemställa, att kammaren måtte bifalla herr Brodins reservation med den förändring jag antydt, så att kammarens beslut skulle komma att lyda: »att Riksdagen i skrifvelse till Konungen behagade anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes utreda, om icke de hinder, som förefinnas mot ett borttagande af tullen å majs, skulle kunna undanrödjas, särskildt hvad bränvinstillverkningen beträffar, genom ändrad lagstiftning i syfte, att bränneriegare, som vill bränna bränvin af majs, är skyldig hålla särskildt magasin dertill och hos kontrollören anmäla till förtullning det parti majs, som för hvar gång å magasinet inväges, och i sådant fall till Riksdagen inkomma med de förslag, som af utredningen kunna föranledas.

Herr Trolle: Herr talman, mina herrar! I en fråga sådan som den nu föreliggande, hvilken redan blifvit vid många riksdagar och särskildt vid fjorårets alldeles utdebatterad, vill jag naturligtvis icke taga kammarens uppmärksamhet i anspråk genom att söka på statistisk väg uppvisa alla de olägenheter, som enligt mitt förmenande hafva uppkommit genom tillvaron af majstullen. Endast såsom landtman vill jag säga några ord, och det så mycket hellre, som jag haft förbindelser med landtmän i Danmark och af dem kunnat inhemta en del upplysningar, som det möjligen kan vara af intresse för kammarens ledamöter att taga del af. Och jag vill då säga det, att för hvarje dag, som går, framställer sig allt mer och mer för vår jordbruksnäring krafvet på tillgång till ett billigare och dugligare foderämne. Ty hufvudvilkoret för en framgångsrik kreatursafvel — jag menar nu härmed en sådan, som afser produktion af fläsk, smör, kött och ägg — är, att vi hafva billiga och kraftiga foderämnen; och under rådande förhållanden är det väl icke underligt, att här uti landet, särskildt under de senaste åren, har utbildat sig en opinion emot denna majstull; och denna opinion finnes, så vidt jag kunnat se, äfven inom kretsar, der man icke är specielt angelägen att rubba någon som helst hörnsten i tullbyggnaden. En opinion emot majstullen finnes sålunda, och den är också, efter hvad jag kunnat finna, mycket utbredd. Detta är nu heller ingenting att förundra sig öfver, ty man har ju de allra vissaste och klaraste bevis på de fördelar, som majs såsom foderämne erbjuder. Af den i Danmark vunna erfarenheten vet man ju för det första, att majs har en alldeles specielt kraftig verkan, när det är fråga om fläskproduktion. I detta land vet man, att med en majsutfodring af 5 kilogram får man en vigtökning af 1 kilogram. För att få samma vigtökning genom utfodring med hafre, erfordras deremot 6 kilogram af denna vara. Om nu majs och hafre antagas betinga samma pris eller, för att taga ett exempel, 9 öre per kilogram, så blir det ju faktiskt, för att frambringa 1 kilogram fläsk, 9 öre dyrare att utfodra med hafre än med

Angående borttagande af tullen å omalen majs. (Forts.)

majs. Är majs billigare än hafre, blir förhållandet ännu gynsammare. Och vidare har man i Danmark kommit till insigt, att majs är ett alldeles förträffligt foderämne för arbetshästar; så snart det börjar bli ondt om fodersäd och hafren är uppe i höga pris, så användes till utfodring af dylika hästar allmänt och med stor fördel majs. Hvad slutligen beträffar utfodringen af mjölkdjur, så är det visserligen sant, att majs icke eger några särskildt mjölkdrifvande egenskaper, men den inverkar fördelaktigt på smörets qvalité och på djurens hull. Att detta är rigtigt, vet jag på grund af meddelanden, hvilka jag erhållit från personer, som hafva personlig erfarenhet af dessa förhållanden.

Men vältaligare än allt annat äro, såsom herrarna ju veta, de exportsiffror, som Danmark i detta afseende kan uppvisa. Jag vill i detta sammanhang endast påpeka, att år 1897 — eller var det möjligen 1898 — utgjorde Danmarks export af fläsk omkring 70,000 tons, i jemförelse hvarmed vår export af omkring 700 tons samma år ju är en ren löjlighet.

Jag vill, på samma gång jag nämner detta, framhålla en såsom mig tyckes anmärkningsvärd egendomlighet i den svenska tullagstiftningen. Vi ha ju fläsktull, och denna får väl antagas hafva tillkommit för att främja fläskproduktionen inom vårt land. Denna fläsktull fördyrar för en stor del af Sveriges befolkning en vigtig nödvändighetsartikel. Men samtidigt, genom att bibehålla tullen på majs, hindrar man uppkomsten inom landet af en kraftig fläskproduktion. Jag för min del kan icke fullt förstå det rigtiga eller ens fosterländska i en dylik tullagstiftning.

Opinionen mot majstullen har under denna riksdag fått ett uttryck i den motion, som af herr Eriksson i Bäck väckts om upphäfvande utan vidare af tullen å omalen majs. Jag erkänner gerna, att ett bifall till motionen vore det enklaste sättet att lösa frågan, men jag är icke alldeles förvissad om, att det tillika vore det rättvisaste. Ty äfven om de farhågor, som uttalats från den potatisodlande befolkningens sida, äro öfverdrifna, så kan det väl icke förnekas, att det kan gifvas förhållanden, under hvilka ett upphäfvande af majstullen kan komma att menligt influera på potatisodlingen; och denna är i vårt land en faktor, som man icke utan att begå en orättvisa kan låta bli att taga med i beräkningen. Nu föreligger emellertid ett annat förslag, till hvilket herr Meyer här i dag yrkat bifall och som synes mig utgöra ett hänsynsfullt och moderat steg i rätt rigtning. Då jag derjemte föreställer mig, att detta förslag har de största utsigterna att samla de flesta rösterna kring sig och vinna bifall i denna samt möjligen äfven i medkammaren, så får jag, herr talman, förena mig i herr Meyers yrkande.

Herr Bromée i Billsta: Herr talman, mina herrar! Till alla de skäl, som både nu och föregående år framdragits för borttagandet utaf majstullen, torde det vara svårt att lägga några andra och bättre

Angående borttagande af tullen å omalen majs. (Forts.)

tilltalande än dem, som redan blifvit anförda. Men jag har trott, att, då jag yrkade på, att majstullen skulle borttagas, jag derigenom icke skulle bidraga till att rubba de så kallade hörnstenarna i tullsystemet, och jag hyser fortfarande den öfvertygelsen, att, om än det skulle ingått i systemet att ha en tull på majs, de, som förfäktat detta, dock nu skola inse det vara rättvist, att den stora del af den jordbruksidkande befolkningen, som funnit, att majsen är bra för jordbruksnäringen eller rättare kreatursafveln, får sina önskemål i någon mån uppfylda. Men då nu majoriteten i utskottet icke har velat på något sätt gå dessa önskemål till mötes, i det att utskottet hvarken velat gå med på förslaget om en skrifvelse till Kongl. Maj:t om utredning af frågan, huruvida majsens tullfria införande kan inverka menligt på potatisodlingen, ej heller ansett sig kunna gå in på någon nedsättning af tullen, så har jag ansett mig böra yrka bifall till den motion, som väckts af herr Eriksson i Bäck. Jag skall icke heller vidare upptaga tiden med att söka klargöra åsigterna å den sida, som anser majstullen skadlig, utan ber, herr talman, att få yrka bifall till den af herr Eriksson i Bäck väckta motionen och afslag å utskottets betänkande.

Herr Petri: Det är icke godt att säga någonting nytt i denna sak, som är så genomdebatterad. Men då jag såsom medlem af bevillningsutskottet bidragit till det slut, hvartill utskottet kommit, så ber jag att med några ord få klargöra orsakerna till min hållning i frågan.

Det är allmänt kändt, att det förnämsta skälet för majstullens bibehållande varit den skarpa konkurrens, som eljest skulle uppstå med potatisen vid bränvinsbränningen, och i detta hänseende har man ju ett mycket starkt stöd i den utredning, som genom kontrollbyråns försorg har skett och som finnes vidfogad betänkandet. Deraf framgår, att det är förenadt med stora svårigheter att åstadkomma en verksam kontroll öfver användandet af majs för bränvinsbränning.

Den ärade talaren på hallandsbänken nämnde, att det skulle gå lätt, om man föreskref, att majsen skulle förvaras i magasin, öfver hvilka kontrollören skulle hafva uppsigt. Kontrollbyrån vidrör äfven den saken och anmärker, att det i sådant fall måste utfärdas absolut förbud mot utfodring med majs på hvarje gård, der majs användes till bränvinsbränning, ty kontrollen skulle tydligtvis erbjuda stora svårigheter, om det funnes två majsmagasin på samma gård, det ena afsedt för bränvinsbränningen, det andra för utfodringen.

Att det skulle blifva en svår konkurrens för potatisodlarne, om majs finge tullfritt införas, visar äfven den undersökning, som verkstälts af kontrollbyrån. Det heter nemligen i dess promemoria, att om man för 1 kilogram majs betalar 9 öre, så motsvaras det af ett potatispris af 1 krona 50 öre per hektoliter, och jag hemställer till kammarens landtmän, om det är möjligt att åstadkomma potatis till det priset.

Angående borttagande af tullen å omalen majs. (Forts.)

Detta är hufvudskälet för utskottets hemställan, men det finnes äfven ett par andra, som jag skall be att i korthet få anföra. Det är förhållandet i detta fall som i så många andra, att hvad som i vårt vidsträckta land passar på ett ställe icke passar på ett annat. Det är möjligt, att borttagandet af majstullen skulle vara lämpligt för kustlandet, men inne i landet — t. ex. på den plats, der jag bor — tror jag, att frågan ställer sig helt annorlunda. Om man i en kusthamn tager hafre eller majs och båda stå till samma pris — låt oss antaga 9 öre per kilogram — så ställer det sig der fördelaktigare att använda majs. Men om majsen skall fraktas ett stycke inåt landet, blir förhållandet helt annat. Till det ursprungliga priset kommer då fraktkostnaden *från* införselstaden för majsen och *till* kuststaden för hafren, uppgående hvardera till 1 krona per 100 kilogram, hvadan inuti landet majsen blir 2 kronor dyrare per 100 kilogram. Då nu majsens fodervärde, såsom en talare redan har framhållit, är endast omkring 16 procent högre än hafrens, så motsvaras icke det ökade priset å majsen, som uppkommit genom frakterna, af majsens högre fodervärde, hvadan det måste ställa sig dyrare för jordbrukare inne i landet att använda majs till utfodring. För dem är det naturligtvis en fördel att få använda sådana foderämnen, som de sjelfva producera.

Här har oupphörligt framhållits, att Danmark skulle utgöra ett exempel på fördelarne af att majsen är tullfri. Men förhållandena der äro nog helt annorlunda än i vårt land. Först och främst äro distanserna der så små, att frakterna icke spela någon nämnvärd rol; för det andra är Danmarks klimat mycket mildare än vårt, och för det tredje har landet en proportionsvis mycket stor jordbruksidkande befolkning, hvilket gör, att konsumtionen inne i landet icke är på långt när så stor som hos oss, der en mycket stor del af befolkningen idkar skogsbruk och industri. Dessa sistnämnda grupper producera naturligtvis inga födoämnen, men konsumera i stället mycket stora partier af de födoämnen, som produceras inom landet.

Ehuru jag icke har några bevis derför, så tror jag, att produktionen af kött och fläsk här i landet icke så mycket understiger hvad som deraf produceras i Danmark, men till följd af att, som jag redan omnämnt, vi sjelfva inom landet konsumera så mycket, motverkar detta naturligtvis exporten. Jag kan dock icke inse, att deruti skulle ligga någon synnerligen stor fara för landtbrukarne sjelfva. Då de i alla fall erhålla goda pris för allt, som de kunna producera, så vet jag icke, hvarför man behöfver tillgripa några utländska foderämnen. Äfven bör man taga i betraktande, att i Danmark den stora import af majs, som der eger rum, nog tynger på dess handelsbalans. Skulle här i landet importen af majs vara lika stor som i Danmark, skulle vår handelsbalans nedtryckas med motsvarande belopp, och frågan är, om man genom en ökad export skulle kunna i väsentlig grad motverka denna siffra.

Det har äfven sagts, ehuru jag icke hört det i dag, att redan med nu gällande tullsats skulle konsumtionen af majs inom landet

Angående borttagande af tullen å omalen majs. (Forts.)

för landtbruksändamål vara ganska betydlig. Nu förhåller det sig emellertid så, att importen af majs år 1899 utgjorde 38 millioner kilo i rundt tal, hvaraf användes för bränvinsbränning 29 millioner kilo i rundt tal. I denna summa ingår emellertid icke hvad som användts vid jästfabrikerna, hvarom ingen uppgift förefinnes, men som sannolikt omfattar den allra största delen af den återstående fjerdedelen af förstnämnda qvantitet. Således torde den majs, som återstod att användas för jordbruksändamål, icke vara något synnerligen mycket att tala om.

På grund af hvad jag nu anfört, anhåller jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Hedgren: Herr talman! Jag skulle ingalunda hafva något emot om, såsom motionären föreslagit, tullen å majs helt och hållet afskaffades, men då jag inom utskottet yrkat, att nämnda tull måste nedsättas till 2 kronor för 100 kilogram, har detta skett derför att jag anser, att ett längre gående förslag åtminstone för närvarande icke har någon som helst utsigt att gå igenom. Om nu de farhågor kunde häfvas, hvilka man framhållit, skulle komma att uppstå för de potatisodlande distrikten inom vårt land, derest majsen blefve tullfri, så tror jag icke, att någon röst skulle höjas för tullens fortfarande bestånd. Jag anser dock, att det memorial, som chefen för kontroll- och justeringsbyrån afgifvit till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet, tydligen visar, att dessa farhågor äro, om icke alldeles ogrundade, dock i hög grad öfverdrifna. Chefen för kontrollbyrån har efter en lång utredning, grundad på statistiska uppgifter, kommit till det resultat, att det hittills alls icke varit majspriset, som bestämt användningen af majs eller potatis såsom råmateriel för bränvinstillverkningen, utan att detta uteslutande berott på potatistillgången, så att, när denna varit riklig, endast obetydliga qvantiteter majs användts, vare sig majspriset varit lågt eller högt.

I ett följande stycke yttrar han vidare, att vid ett tillfälle, nemligen 1887—1888, var majspriset 9 kronor och 95 öre och att potatispriset då kunnat vara 1 krona och 66 öre, utan att det med hänsyn till utbytet vid bränvinsbränning blifvit fördelaktigare att använda majs, men att emellertid priset på potatis då endast var 1 krona och 19 öre, hvilket bevisar att majspriset icke haft så stor inverkan på potatisens användande till bränvinsbränning, som många tro.

Nu säger utskottet uti föreliggande betänkande, att utskottet anser, att ingen förändring af majstullen bör ske utan synnerligen vigtiga och i näringslifvet djupt ingripande orsaker. Ja, frågan är väl, om vi icke nu befinna oss vid en sådan tidpunkt; jag menar nemligen, att vi nu äro inne i de så kallade dåliga tiderna. Under goda tider kan man inom affärslifvet och äfven på tullagstiftningens område tillåta sig åtskilliga extravaganser, och det går ändå lika bra, men när tiderna blifva dåliga, måste man söka upp alla möjliga förvärfskällor och tillse, att man ej genom en olämplig lagstiftning försvårar eller

Angående borttagande af tullen å omalen majs. (Forts.)

måhända i viss mån omöjliggör de naturliga förvärfskällor, som man eljest skulle hafva.

Det har från så många håll blifvit påpekadt, hvilket utmärkt foderämne majsen är, att jag icke skall upptaga kammarens tid med att upprepa detta, men äro vi nu ense derom, så kunna vi äfven vara ense derom, att tullfrihet på majs skulle bereda jordbrukarne en oerhörd nytta på grund af de närande ämnen, som de för billigt pris skulle erhålla till uppfödande af sina kreatur. Äfven landet i sin helhet samt sjöfarten skulle hafva nytta deraf att vi toge in majs och skeppade ut fläsk, genom hvilken export vi skulle erhålla betydande öfverskott att dermed fylla vår handelsbalans.

En ärad talare sade nyss, att i Danmark är för närvarande tullfrihet på majs, men påpekade derjemte, att der äro förhållandena annorlunda än hos oss. Jag medgifver gerna, att der råda olika föhållanden mot hos oss, men derutinnan äro vi dock lika, att vi för att kunna bestå i konkurrensen med andra nationer ovilkorligen måste tillvarataga våra naturliga förvärfskällor. I Danmark är visserligen förslag framstäldt att åsätta tull på spanmål, men deremot föreligger intet förslag om tull å majs. I Tyskland är, efter hvad jag vill minnas, tullen på majs betydligt lägre än tullen på spanmål. Jag anser således, att det vore för vårt jordbruk af ofantligt stor nytta, om tullen å majs kunde nedsättas.

Nu hafva de tre första talarne ansett, att man för att åstadkomma ett positivt förslag bör ansluta sig till herr Brodins reservation, d. v. s. besluta en skrifvelse till Kongl. Maj:t. Med anledning häraf, vill jag fråga, om någon af dessa herrar tro, att ett positivt resultat vinnes genom att Andra Kammaren fattar ett sådant beslut. För min del är jag öfvertygad derom, att Första Kammaren åtminstone i år icke godkänner ett sådant skrifvelseförslag och vid sådant förhållande kommer ju frågan att för denna riksdag förfalla. Jag är så mycket mera öfvertygad härom, som jag erinrar mig att, ehuru det i fjol funnos åtskilliga reservanter inom bevillningsutskottet, och bland dem äfven utskottets ordförande, som yrkade på en dylik skrifvelse, det dock inom Första Kammaren knappt höjdes en enda röst för denna reservation. På samma sätt kommer det att gå äfven i år och således vinner man intet med att här i kammaren antaga ett skrifvelseförslag.

Således återstå de framstälda yrkandena på antingen nedsättning eller afskaffande af ifrågavarande tullsats, och då jag anser, att en nedsättning, åtminstone till 2 kronor, har större utsigt att godkännas än motionärens förslag, så har jag i min reservation framstält ett sådant yrkande. Härvid ber jag att få omnämna, att jag tagit detta belopp, 2 kronor, icke på höft, utan att jag hemtat detsamma från bevillningsutskottets betänkande vid 1899 års riksdag, då utskottet efter en mycket lång och utförlig motivering hemstälde om en nedsättning af då gällande tullsats till nyssnämnda belopp.

Angående borttagande af tullen å omalen majs. (Forts.)

Herr talman! Jag anhåller att få yrka bifall till denna min reservation.

Grefve Hamilton: Herr talman, mina herrar! Jag föranleddes att begära ordet med anledning af det yttrande, som nyss fäldes af den ärade representanten för Höks härad. I likhet med honom och herr Meyer anser jag, att erfarenheten visat oss, att vi icke kunna åstadkomma någon lösning af denna fråga, med mindre än att vi taga hänsyn dertill, att det här icke egentligen gäller en sakdebatt utan en strid emellan två stridiga ekonomiska, ja, jag skulle väl kunna tillägga två politiska intressen, och derför tror jag, att den klokaste utvägen vore att tillse, om icke frågan möjligen skulle kunna lösas på sådant sätt, att båda dessa intressen kände sig tillfredsställda eller åtminstone icke i väsentlig mån lederade. Men ingen annan än regeringen kan enligt min tanke undersöka detta. I förbigående vill jag emellertid med anledning af den siste talarens yrkande säga, att jag håller icke för osannolikt, att en tillfredsställande lösning af frågan skulle kunna vinnas genom en sänkning af tullen, men jag tror, att det icke vore politiskt klokt, om Andra Kammaren *nu* uttalade sig för en dylik, emedan det är alldeles visst, att härför nu icke förefinnes majoritet inom Riksdagen på den grund att *för närvarande* en verklig utredning saknas om, hvilket resultat detta skulle medföra. Den ärade talaren hänvisade visserligen till en utredning, som skulle finnas i ett bevillningsutskottsbetänkande vid 1899 års riksdag, men derom har ingen hvarken af denna eller Första Kammarens ledamöter någon kännedom och derför kommer detta förslag med all säkerhet icke att gå igenom.

Jag har visserligen icke heller mycken stor förhoppning om att ett skrifvelseförslag skulle vinna majoritet inom Riksdagen, men jag föreställer mig, att, om Andra Kammaren i år uttalade sig för att vilja gå en sådan väg, det vore större utsigt för att Första Kammaren nästa år godkände ett sådant förslag. För öfrigt förstår jag verkligen icke, hvarför min ärade vän, representanten för Vestervik och Eksjö, skall sätta sig emot ett dylikt förslag, ty jag måste bekänna, att hans anförande på mig gjorde intryck af, att han mest talade på dragande kall och embetets vägnar.

Är det nu verkligen olämpligt att ordna så, att man tager bort tullen på majs, men bibehåller en särskild beskattning å bränvinsbränning af majs, så kommer väl detta att framgå af den opartiska utredning, som regeringen skulle komma att verkställa, och således är det icke någon skada att besluta sig för en sådan skrifvelse, ty derigenom skulle man få ett slut på denna långvariga strid, och för att vinna detta mål bör man enligt min tanke lemna regeringen fria händer att undersöka alla de sätt, hvarpå frågan kan lösas.

Den ärade representanten för Höks härad ville, att Andra Kammaren skulle i skrifvelse bestämdt uttala sig för den lösningen af frågan, att den majs, som toges till bränvinsbränning skulle läggas

Angående borttagande af tullen å omalen majs. (Forts.)

i magasin, hvartill nyckeln innehades af kontrollanten. Det är ju möjligt, att så kan ske, men hvarför skall man nu uttala sig just för denna lösning af frågan. Är det icke bättre att gifva regeringen fullt fria händer att undersöka alla möjliga utvägar? När nu en gång herr Carlheim-Gyllenskölds förslag framkommit, så är jag öfvertygad — och jag skulle vara det, äfven om vi icke hade chefen för jordbruksdepartementet här närvarande — att under en blifvande fullständig utredning hänsyn skall tagas äfven till hans förslag, om det befinnes beaktansvärdt.

För min del är jag öfvertygad om, att det klokaste och bästa sättet att främja saken är att bifalla herr Brodins reservation, till hvilken jag tillåter mig att yrka bifall.

Herr Johanson i Valared: Herr talman! Då jag läste motionen om majstullens afskaffande äfven i år, började jag fundera, om verkligen motionären menade, att det skulle vara för vårt lands nytta och gagn, man skulle söka få bort denna majstull; jag funderade, om han icke visste, hvilken vigt denna tull har för de små jordbrukarne, som odla den karga jorden. Och jag tror snarast, att han tänkt att genom detta få en inkörsport för att sedan få bort hela tullsystemet. Men hvarför då icke så gerna söka få bort tullen på råg och hvete? Dessa plantas ju på den styfvare och bördigare jorden, under det att majstullen skall vara ett skydd för den magra jorden, hvilkens brukare hafva mycket mindre förmåga att stå emot de skadliga verkningarne af tullens borttagande.

Jag är af den åsigten, att tullarne böra bibehållas sådana de nu äro. Men om vi skola börja tumma på dem, så bör här ej det gamla ordstäfvet tillämpas, att den som kommer sist i säcken skall först ut. Nej, då tycker jag vi skola vända på tullsäcken, sprätta hål i botten och släppa ut industrien, hvilken i många år hade skydd, innan jordbruket fick det, och då kunde säga till arbetarne: »kommen hit till mig, jag kan betala er bättre, ty jordbruket har intet skydd och derför måste ni arbeta der för litet eller intet, om det skall gå något så när ihop!»

Nu säger man, att det skulle vara så bra att få in majsen tullfritt i landet för att få den billigt, ty då skulle vi kunna exportera så mycket fläsk, smör, hafre m. m. Men vinsten på detta, hvad blir den? Jo, vår handelsbalans blir större, ifall detta kan kallas vinst; ty fläskproduktionen skulle då naturligtvis till största delen ryckas från jordbruket och bli en industri, och framalstrandet af isynnerhet potatis skulle under nuvarande arbetsförhållanden vara en omöjlighet.

Här har talats om, att om vi finge en högre skatt på det brännvin, som tillverkas af majs, det skulle vara ett skydd för potatisodlarne. Men jag tviflar på att det blir möjligt att genomföra den erforderliga kontrollen. Åtminstone bör det då vara två kontrollanter vid hvarje bränneri; i annat fall kan det ske underslef vid inmäskningen.

Angående borttagande af tullen å omalen majs. (Forts.)

På dessa grunder, herr talman, yrkar jag bifall till bevillningsutskottets förslag.

Herr Olofsson i Åvik: Herr talman! Då jag i instämmande med motionens syfte underskref densamma, gjorde jag det i den ärliga öfvertygelsen, att borttagandet af majstullen skulle vara till nytta för jordbruket. Utskottet är af motsatt åsigt; men de skäl, som det framhållit, äro ganska svaga. Man kunde ju hafva väntat sig, att då motionären åberopat förhållandena i Danmark såsom tydliga bevis för nyttan af tullens borttagande, utskottet skulle hafva vederlagt detta och visat, att förhållandena i Danmark äro orimliga i detta afseende. Men tvärtom: utskottet nämner icke ett ord om dessa förhållanden.

Utskottet tyckes egentligen grunda hela sin argumentation på den omständigheten, att vi böra omhulda våra bränvinsbrännande jordbrukare så mycket som möjligt. Det gäller icke att uppmuntra de små jordbrukarne eller dem, som odla potatis; ty dessa kunna icke tillgodogöra sig bränvinsbränneriernas resurser. Det är ett faktum, som icke kan af någon jäfvas, att bränvinsbränningen mer och mer koncentrerar sig söderut. Inom Örebro län finnes nu endast ett enda bränneri, och — märken väl, mina herrar! — detta ligger endast 3 km. från södra gränsen. Inom detta län och inom min valkrets finnas två socknar, Snaflunda och Lerbäck, som bestå nästan uteslutande af sandjord, som icke är lämplig för odling af kraftfoder. Men dessa två socknar och liknande jordbruk, som numera icke sälja potatis till brännerier, de kunna således icke hafva någon nytta af majstullen. Skulle de hafva nytta af någon tull, så vore det tull på *tysk* potatis; men den vill *jag* för min del icke förorda. För sådana jordbruk skulle det deremot vara mycket nyttigt att kunna tillgodogöra sig detta utmärkta kraftfoder, som majsen obestridligen är, och derigenom förbättra sitt landtbruk, hvilket nu är omöjligt genom tullen.

Man vill nu låta påskina, att bränvinsbränningen är en biprodukt till jordbruket. Men så är icke förhållandet. Ty den är numera en fabriksmessig handtering, och det är ytterst få bränvinsbrännande jordbrukare, som hafva landtbruk i någon mån motsvarande bränningen. Detta har mer och mer blifvit en fabriksmessig industri. Då är det väl icke skäl att säga, att, såsom från elfsborgsläns-bänken påståtts, tullen är till de små jordbrukarnes fromma. Nej, det är icke så.

Nog förvånar det mig, när jag ser, att utskottet visar en så öm känsla för dessa bränvinsbrännare, att det icke visar samma ömma känsla för deras anseende. Då det gäller kontrollen vid brännerierna, då tyckes icke utskottet hysa hög tanke om dessa bränvinsbrännare; då anses det nätt upp omöjligt att hitta på något slags kontroll, som kan hindra dem att insmuggla majs i brännerierna. Detta är ju en motsägelse.

Angående borttagande af tullen å omalen majs. (Forts.)

Att i öfrigt bemöta alla skäl, som blifvit anförda är icke min mening. Jag har endast velat konstatera, att det icke är de för potatisodling lämpliga jordbruken, som ha nytta af tullen, utan det är de jordbrukande bränvinsbrännarne. Jag yrkar bifall till herr Brodins reservation.

Herr Jönsson i Gammalstorp: En nedsättning eller ett borttagande af majstullen skulle vara ruinerande för vårt jordbruk, isynnerhet för det svagare jordbruket, der potatis är nästan det enda, som med fördel kan odlas, men äfven det bättre eller mera lönande jordbruket skulle komma att lida oerhördt deraf. Enär till följd af det billiga pris på majs och majsmjöl, som häraf kommer att uppstå, blandning af majsmjöl med annat mjöl kommer att ske i så stor skala, att priset å annan spanmål kommer att nedgå så lågt, att skyddet af spanmålstullarne komma att reduceras nästan till intet; och jordbrukarne, till följd af de åsatta industritullarne med deraf föranledda högre arbetslöner och dyrare jordbruksredskap komma i en sämre ställning än före spanmålstullarnes åsättande.

För min del har jag likväl trott, att möjlighet skulle förefinnas för att borttaga majstullen. Jag har ansett, att, derest en högre skatt, fullt tillräcklig för att skydda potatisodlingen, åsattes bränvin tillverkadt af majs samt åtgärder vidtagas för att hindra, att majs användes i stället för potatis för beredning af stärkelse, majstullen utan allt för stor skada för jordbruket skulle kunna borttagas, enär potatisodlingen då vore skyddad och jordbrukarne uti det billiga foder, som majsen då lemnade, skulle erhålla någon ersättning för det reducerade skyddet af spanmålstullarne. Jag skulle derför kunnat varit med om att yrka bifall till herr Brodins reservation. Men då regeringen redan har föranstaltat en utredning om denna sak och icke funnit skäl att framlägga förslag i detta hänseende, anser jag, att orsaken till sistnämnda förhållande icke kan vara annan än den, att saken icke lämpligen kan låta sig göra utan alltför stor skada för jordbruket. Jag yrkar derför bifall till utskottets förslag.

Nu har en föregående talare sagt, att det skulle vara bränvinsbrännare, som vore mot tullfrihet på majs. Om han tänker något på den saken, skall han nog inse, att så ej kan vara förhållandet. Jag vill säga honom, att om jag betraktade mig som endast bränvinsbrännare, borde jag vara för tullfrihet å majs; ty det vore ju en fördel för mig att kunna taga in hela laster majs fritt, hvilken ju icke ruttnar, såsom potatisen gör om den får ligga någon tid. Men jag är jordbrukare och representerar jordbrukare och som sådan försvarar jag jordbrukarnes rätt. Om majstullen borttages och ingenting sättes i stället, så att potatisodlingen är tillräckligt skyddad, då blir jordbrukarnes lott sämre än före spanmålstullarnes åsättande.

Jag yrkar fortfarande bifall till utskottets förslag.

Angående borttagande af tullen å omalen majs. (Forts.)

Herr Almqvist: Herr talman! Då denna fråga förelåg till behandling vid sistlidet års riksdag, uttalade jag den meningen — hvilken jag fortfarande omfattar — att om majsen skall göras tullfri, måste lagstiftningsåtgärder föregå, som göra majsens användning till bränvinsbränning i hög grad försvårad. Jag uttalade då tillika den förhoppning, att chefen för det nya jordbruksdepartementet skulle åt denna vigtiga fråga egna sin synnerliga uppmärksamhet. Också har, såsom herrarne finna af detta betänkande, på föranstaltande af herr statsrådet och chefen för kongl. jordbruksdepartementet af kontroll- och justeringsbyrån lemnats en utredning af hvilka åtgärder, som kunna vidtagas, för att bränvinstillverkning af majs må blifva högre beskattad än sådan tillverkning af potatis, och på sid. 18 i detta betänkande finnas de två utvägar angifna, som nämnda byrå anvisar för vinnande af detta syfte, nemligen att antingen belägga den till bränvinsbränning använda majsen med en särskild afgift eller ock att pålägga det af majs tillverkade bränvinet högre skatt än annat bränvin. Vidare framgår af denna utredning, att det alldeles icke är priset å majsen, som är bestämmande, huruvida majs skall användas vid bränvinsbränningen eller ej, utan att det är tillgången på potatis, som härvidlag spelar den största rollen. Af ifrågavarande utredning framgår således tydligt, att det finnes möjlighet att på endera af ofvanangifna sätt förekomma en vidsträcktare användning af majs vid bränvinsbränning och att, så snart som erforderliga lagstiftningsåtgärder blifvit vidtagna, potatisodlarne icke hafva något att frukta af en konkurrens med majsen, äfven om tullen å denna vara skulle blifva borttagen. Betänker man vidare, hvilka bedröfliga siffror vår export af landtmannaprodukter haft att uppvisa under de senare åren, är det ju ej underligt, att man söker åstadkomma bättre siffror rörande denna vigtiga del af vår handelsexport. För att blott nämna några siffror, ber jag få erinra om, att vår export af fläsk under de senaste fem åren nedgått från 7,100,000 kg. till 1,300,000 kg., att smörexporten minskats från 24,700,000 kg. till 19,100,000 kg. samt hafreexporten från 62,200,000 kg. till 12,500,000 kg. Med sådana siffror för ögonen och med stöd af den utredning i öfrigt, som här föreligger, synes det mig, som om Riksdagen hade allt skäl att nu till Kongl. Maj:t inkomma med begäran om framläggande af sådant förslag till lag angående majsens användande till bränvinsbränning, hvarigenom potatisodlarne blefvo oberörda af majstullens borttagande; och då herr Brodins reservation närmast går i denna rigtning, ber jag att få förena mig med herr Meyer i hans yrkande på bifall till denna reservation.

Herr Jansson i Krakerud: Jag ber att få erinra herrarne om ett förhållaude, som alltid yppat sig, när det i vårt land varit fråga om att införa något nytt, och hvilket förhållande jag vid detta ärendes behandling nu har återkallat i mitt minne.

Jag vill då först påpeka, att när en så betydelsefull nyhet som byggandet af jernvägar första gången var före här i Sverige, ansågo

Angående borttagande af tullen å omalen majs. (Forts.)

jordbrukarne i de allra flesta fall, att jernvägarne skulle blifva ruinerande för dem, i det att dragarne då ej skulle få användning annat än för jordbrukets räkning, och man drog deraf den slutsatsen, att det skulle blifva omöjligt att existera som jordbrukare. Men nu tror jag, att alla våra jordbrukare inse, att jernvägarne äro och hafva varit af mycket stor nytta för landet. Något liknande inträffade, när det för vår industri så vigtiga uppslaget att genom användande af maskiner i oändligt stor skala producera hvad man förut hade måst åstadkomma med handkraft första gången skulle tillämpas här i Sverige; då uppstod stor opposition inom handtverkarekåren, emedan man der ansåg, att handtverkarne på sådant sätt skulle blifva alldeles ruinerade. Nu har man emellertid funnit, att raka motsatsen inträffat. Samma förhållande som i de två nu nämnda fallen se vi beträffande importen af t. ex. ull. Det är ju alldeles gifvet, att denna ullimport är en svår konkurrens för den svenska ullproduktionen, men det oaktadt erkänna ju nu alla, att den är nyttig för nationen i dess helhet. Vidare kan jag äfven nämna bomullsimporten, som för vår linodling åstadkommer en oerhörd konkurrens, men mot hvilken dock ej för närvarande förefinnes någon opposition. Till sist ber jag att få påpeka, att när man gjort uppfinningen att producera lysolja, uppstod gifvetvis en skarp konkurrens för talgproduktionen, men ingen enda i hela vårt land skulle nu kunna undvara lysoljan, lika litet som någon annan af de många uppfinningar, som vi nu begagna oss af.

Jag tror, att erfarenheten i de nu nämnda fallen har tillämpning på frågan om majsimportens nytta. Det var en talare, som sade — och det var icke första gången, utan det var väl för tionde gången — att genom majsinförseln skulle uppstå en stor konkurrens för potatisodlarne. Ja, det vill jag icke förneka, ty jag känner icke, huru förhållandena äro i södra Sverige, men jag hemställer till herrarne, huruvida det icke är troligt, att denna konkurrens kan öfvervinnas, liksom i alla andra fall jag förut omnämnt. Jag är öfvertygad om, att när den dagen randas, då vi få rättighet att importera majs tullfritt, och sedan man försökt med det några år, lära potatisodlarne nog komma att inrätta sig efter de nya förhållandena, som då inträdt.

Jag skulle emellertid icke säga så mycket, om det endast vore potatisodlarne, som satte sig emot denna tulländring, ty det kan ju i hastigheten synas, som om den skulle för dem vara mycket oläglig, men det är icke endast *dessa*, som i denna fråga stå afvisande, utan här har äfven uppträdt en talare och sagt, att man lika så gerna kunde taga bort tullen å råg och hvete som tullen å majs. Troligen har han icke sett någon majs, vare sig malen eller omalen, ty hade han det gjort, skulle han utan tvifvel ha funnit, att majs och majsmjöl endast är kreatursföda och att således frågan om tull å denna vara icke har något som helst sammanhang med tullen å hvete och råg. Jag hörde visserligen berättas inom bevillningsutskottet, att det skulle vara möjligt att blanda hvete med majs, så att det senare inginge ända till 20 procent i blandningen, men om en mjölnare skulle

Angående borttagande af tullen å omalen majs. (Forts.)

tillåta sig något sådant, så torde väl detta hans tilltag falla under strafflagen, då han ju försäljer förfalskad vara. Jag tror derför icke, att man behöfver befara någon förekomst af sådana blandningar på grund af majstullens borttagande; ty om det skulle kunna gå för sig då, skulle det också kunna förekomma nu, ty redan nu är skilnaden i prisen på majs och hvete så stor, att om en qvarnegare ville blanda hvetet med majs, så skulle han i alla fall på det sättet kunna förskaffa sig en ganska god inkomst; och jag vill tillägga det, att det för närvarande skulle gå mycket lättare att göra en sådan blandning, än om majsen vore tullfri, emedan man nu icke skulle misstänka något, då man deremot i det senare fallet nog skulle taga reda på, om hvetemjölet möjligen blifvit blandadt med majsmjöl, då ju detta importerades och köptes för billigt pris.

Enligt min mening borde man således betrakta denna fråga på det sättet, att när man har ett tullsystem, skall man också se till, att detta tullsystem blir ordnadt på ett praktiskt och förståndigt sätt, så att det från tullsynpunkt tjenar landet till bästa möjliga nytta. För att detta skall kunna ske, bör man naturligtvis nedsätta eller borttaga tullen å en råvara eller produkt, som landet i sin helhet har fördel af, derest tull ej behöfver erläggas för densamma. Jag tror, att det vore rigtigast, om såväl protektionister som frihandlare enades om denna uppfattning och om man icke genast ginge ut från den synpunkten, att denna tull vore en hörnsten i den stora tullbyggnaden. Ja, vore det så, vill jag endast säga det, att det vore en mycket dålig hörnsten. Det vore — som sagdt — önskligt, att alla, som vilja att tullen å majs borttages, enade sig om sättet, hvarpå detta kunde ske.

Såsom vi finna af reservationerna, hafva många olika åsigter gjort sig gällande inom bevillningsutskottet, och jag för min del vet derför nästan icke, hvad jag skall göra för yrkande. Men då svenska Riksdagen är betänksam, när det gäller frågor, som hafva någon större betydelse, tror jag, att det bästa nu vore att yrka på bifall till det förslag, som åsyftar en skrifvelse till Kongl. Maj:t, och det är för mig alldeles klart, att det icke går att få bort majstullen, förrän Kongl. Maj:t framlägger ett förslag derom, ty först då lär en sådan ändring kunna vinna majoritet i Riksdagen. Följaktligen ber jag att få yrka bifall till det förslag, som blifvit framställdt af en af reservanterna och hvilket går ut på, att Riksdagen ville besluta en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning.

Herr Eriksson i Bäck: Inför en sådan tullklokhet, som den herr Johansson i Valared visat sig besitta, gälla icke några förnuftsskäl, och jag skall derför gent emot honom icke heller försöka att, till hvad jag i motionen anfört, komma med några siffror eller statistik, utan endast nämna, att den lilla återstod af fläskexport, som förefans här i Sverige under år 1900, nu har alldeles upphört.

I en bilaga, som är bifogad bevillningsutskottets betänkande, finnes ett yttrande af chefen för kontroll- och justeringsbyrån, deri

Angående borttagande af tullen å omalen majs. (Forts.)

han omnämner, att under de år, då potatisskörden varit rikligast och derför priset å potatis lägst, har det oaktadt användts mest potatis och minst majs till bränvinsbränning, ehuru priset å denna senare vara under samma tid var det allra lägsta, som det någonsin varit. Den tid, som utredningen omfattar, är icke mindre än tjugu år. På grund af ett sådant yttrande från en så framstående auktoritet, synes det vara alldeles ovederlägligt, att majstullen icke har något inflytande på potatispriset, och att således ingen fara kan föreligga för potatisodlarne, i den händelse majstullen borttages.

Herr Petri yttrade, att om majspriset är t. ex. nio öre, skulle potatispriset rätteligen vara 1 krona 65 öre, och för det priset kan man ju icke odla potatis. Jag vill då erinra honom om att potatispriset har varit nere till 1 krona 19 öre per hektoliter, oaktadt vi då hade majstull. Ett annat år var priset 1 kr. 40 öre, men ändå användes icke under dessa år någon nämnvärd myckenhet majs till bränbränvinsning. Då herr Petri håller före, att ingen lönande potatisodling kan förekomma, om potatispriset endast är 1 krona 65 öre per hektoliter, så kan jag nog hålla med honom om att så nog är fallet hvad Eksjö beträffar, men det är icke i städerna, som man odlar potatis, utan det är ute på landsbygden.

Herr Johansson i Valared ansåg, att det ej var skäl att nu taga bort majstullen, emedan den kommit sist i tullsäcken, utan om man ville ha bort några tullar, borde man vända på tullsäcken. Ja, vill blott herr Johansson sörja för att den är öppen i öfre ändan, så skall jag gerna hjelpa honom att vända på den — och skaka den rigtigt ren.

Jag har visserligen icke mycket hopp om att Första Kammarens beslut skall innebära något annat än ett afslag å motionen och bifall till utskottets hemställan, såvida den icke möjligen skulle antaga förslaget om en skrifvelse till Kongl. Maj:t, men jag tror i alla fall, att, om Andra Kammaren nu i likhet med i fjol beslutar bifall till motionen och Första Kammaren sedan antager ett skrifvelseförslag, regeringen nog icke ändå skall finna det vara omöjligt att till nästa Riksdag framlägga ett förslag om lämplig ändring i de nu ifrågavarande tullförhållandena.

Herr talman, jag yrkar bifall till min motion och afslag å utskottets hemställan.

Herr Fredholm: Då jag begärt ordet i denna fråga, i hvilken under de sista åren så mycket yttrats, har det icke varit för att ingå i någon ytterligare pröfning af nödvändigheten af majstullens nedsättande eller borttagande; den frågan anser jag vara utdebatterad. Det enda, som kan återstå för dem, som vilja en sådan i min tanke önskvärd ändring, är att söka ena sig om det sätt, hvarpå man nu skall gå till väga för att vinna målet. Under de första åren, då motioner om majstullens borttagande framkommo, voro dessa så affattade, att man icke kunde vara med om att göra majsen tullfri på det sätt,

som då föreslogs. Detta föranledde 1899 års bevillningsutskott att söka kringgå svårigheterna i förslaget genom att till Riksdagen hemställa, att tullsatsen för omalen majs måtte nedsättas till 2 kronor för 100 kilogram. Mot detta utskottets förslag reserverade sig första-kammarledamöterna, och då utskottets utlåtande föredrogs, blef det af denna kammare afslaget. Detta var år 1899. År 1900 togs frågan om tullfrihet å majs upp å nyo, och när utskottet då stannade på den ståndpunkt, som det förut intagit, nemligen att afslå hvarje tullnedsättning, så fans för den, som i likhet med mig anser, att majstullens borttagande skulle vara en nyttig reform, ingen annan utväg än att, såsom jag gjorde, hemställa om en skrifvelse till Kongl. Maj:t, att Kongl. Maj:t täcktes utreda, om icke de hinder, som förefunnos mot att borttaga eller nedsätta tullen å majs, skulle kunna undanröjas. För den skull tillät jag mig att förra året i en reservation till bevillningustskottets betänkande hemställa, att Riksdagen skulle godkänna samma skrifvelseförslag som det herr Brodin nu framlagt. Denna kammare afslog emellertid utan votering min då gjorda hemställan.

Angående borttagande af tullen å omalen majs. (Forts.)

När frågan nu i år föreligger i samma läge som förra året, då jag på mitt sätt att söka lösa frågan fick en så grundlig dementi, kunna herrarne väl förstå, att jag i år ej kunde komma fram med samma hemställan som förra året. Det återstod vid sådant förhållande icke något annat för mig än att i min reservation göra samma hemställan som 1899 års bevillningsutskott. Jag trodde, att denna hemställan skulle blifva mottagen med något förtroende och kunna antagas, derför att den för 2 år sedan blifvit gjord till föremål för grundlig pröfning af bevillningsutskottet och af Andra Kammaren endast med en ringa majoritet afslagen. Nu ser det emellertid icke så ut, då de flesta af de talare, som önska en förändring, yrkat bifall till skrifvelseförslaget; och det kan ju derför blifva föremål för eftertanke, om det kan vara klokt att antaga detsamma.

Att döma af erfarenheten från de 4 sista åren kommer Första Kammaren — om den icke märkvärdigt nog skulle ställa sig på en annan ståndpunkt, än den förut intagit — att afslå alla förslag till ändring i majstullen, och detta med mycket stor majoritet. Andra Kammaren har, såsom vi veta, förra året för sin del beslutat tullfrihet för majs med en majoritet af 25 röster. Men i den gemensamma voteringen visade det sig, att denna majoritet sjunkit till 17 röster; och man kan derför icke vara säker, att den majoritet för tullfrihet, som finnes här i kammaren, skall kunna vid en förnyad gemensam omröstning utöfva ett sådant inflytande på utgången, att dess mening blir Riksdagens beslut. Antager man åter, att Andra Kammaren beslutar sig för skrifvelseförslaget, men detta icke blir antaget af Första Kammaren, då är saken för denna riksdag fallen. Under sådana förhållanden frågas: Skulle man icke möjligen kunna våga hysa den förhoppningen, att, om man här inskränkte sig till en nedsättning af majstullen till 2 kronor för 100 kilogram, ett sådant tillvägagående

Angående borttagande af tullen å omalen majs. (Forts.)

skulle kunna röna något större beaktande af Första Kammaren, och att man således på den vägen skulle genom en gemensam votering kunna komma till ett Riksdagens beslut om nedsättning i majstullen.

För egen del skall jag icke inlåta mig på någon pröfning af hvilketdera kan vara det klokaste att rösta för tullfrihet, nedsättning eller skrifvelseförslag, utan öfverlemnar jag detta åt andra. Jag, som omfattar den åsigten, att det skulle vara högst önskvärdt att få bort denna tull, jag har arbetat så mycket för den saken och framkommit med så många förslag, som kammaren, då jag framlagt dem, dock ej velat antaga, att jag nu icke kan hitta på någon ytterligare utväg; min förmåga i detta hänseende är slut. Jag öfverlemnar derför åt herrarne sjelfva att bestämma, hvilket beslut kan vara klokast att fatta. Endast det vill jag till sist framhålla, att om vi taga skrifvelseförslaget, så kommer Första Kammaren — att döma efter föregående erfarenhet — icke att gå med derpå, och då kommer frågan åter att falla. Då stå vi på samma punkt som förut och trampa på samma ställe, under det att alltjemt svårigheterna för landtbrukaren ökas och landets förmåga att exportera minskas. Förra året tillät jag mig att i det hänseendet här lemna en utredning, som visade, huru Sveriges export af landtmannaprodukter gått tillbaka, samtidigt som jag påvisade, hvilket oerhördt tillskott i produktionsförmåga Danmark ernått derigenom, att man der skaffat sig tillgång på billiga foderämnen. Men det går väl nu som förut, att frågan faller och kommer att falla, ända tills regeringen tager upp densamma. Skulle regeringen deremot vilja göra detta och framkomma med ett förslag till Riksdagen, då tror jag att utsigter förefunnes för en lösning.

Herr Henricson: Då jag i allt hufvudsakligt instämmer i hvad talaren på malmöhuslänsbänken anfört beträffande majsens betydelse för boskapsskötseln, så skall jag icke tillåta mig att upprepa detta. Men det var en annan punkt i hans anförande, der jag icke kan följa honom. Han sade nemligen, att borttagandet af majstullen skulle komma att utöfva ett menligt inflytande på potatisodlingen; och en annan talare sade, att jordbruket i de trakter, som nu odla mycket potatis, genom tullens borttagande skulle komma att gå tillbaka. I detta fall vågar jag hysa en motsatt mening. Det gäller för oss landtmän att så mycket som möjligt söka förädla våra produkter. Jag tror, att de jordbrukares ekonomi, som odla potatis för att sälja den till bränvinsbrännerierna, icke skulle komma att lida något, om majsen blefve billigare, derigenom att den finge införas tullfritt. Den kunde då användas tillsammans med potatisen för uppfödandet af svin, och jag tror, att deras jordbruk derigenom i en framtid skulle komma att te sig på annat sätt. De skulle då kunna till jorden återföra något, d. v. s. gödsel, som de nu icke kunna. Ty nu kör man bort potatisen, och följden blir, att jorden till slut icke bär någonting. Jag har styrkts i denna min öfvertygelse genom en resa, som jag gjorde för några år sedan i de södra delarne af

Angående borttagande af tullen å omalen majs. (Forts.)

vårt land. Jag kom derunder till en ås på en slätt; det var en sandås med många små gårdar. Men något bedröfligare jordbruk, än jag der fick skåda, har jag aldrig sett. Byggnaderna voro i ett miserabelt skick, husen taklösa m. m., och hvad växtligheten beträffar, var den knappast märkbar. Det var dessa potatisodlare, som skola skyddas genom tullen. Det tänkte jag strax; och jag förstod det tydligare, då jag kom litet längre bort till en gård, som hade ett helt annat utseende, som var väl byggd och skött på alla sätt. Der var bränneriet; det var den gård, som sugit musten ur de andra gårdarne. Jag styrkes också i denna uppfattning af förhållandet i den provins, jag tillhör. Der fans fordom lika många tiotal brännerier som det nu finnes stycketal; men icke skall någon kunna påstå, att jordbruket der derför gått tillbaka. Det har för jordbrukaren en långt större betydelse, om han förädlar sin vara på det sätt, jag antydt. Han förädlar derigenom sig sjelf; han blir mera intresserad. Jag kan derför icke se någon olycka uti att majstullen borttages. Det var en talare på kalmarlänsbänken, som sade, att om majsen skulle blifva tullfri, skulle vi få så stor import, att det skulle inverka på handelsbalansen. Med anledning häraf skall jag be att få fästa uppmärksamheten på något, som yttrades af talaren på malmöhuslänsbänken. Han visade, att 5 kilogram majs frambringar 1 kilogram fläsk. Men 5 kilogram majs efter 9 öre per kilo gör 45 öre; och då kan hvar och en räkna ut, om det icke fördelaktigt att använda majs för fläskproduktion. Man skulle ju förtjena 100 % med de priser, som nu äro.

På grund af alla dessa skäl skall jag be att få yrka bifall till den i ämnet väckta motionen.

Herr *Anderson* i Hasselbol instämde häruti.

Herr Ivar Månsson: Herr talman, mine herrar! Den nu föreliggande frågan har många gånger varit föremål för diskussioner och öfverläggningar här i kammaren; vi hafva många gånger hört hvarandras åsigter i densamma, och det torde väl knappast vara möjligt att uttala något egentligt nytt, som icke förut varit sagdt. Det är ju också tydligt, att mycket kan sägas om denna majsfråga. Men nu beror det på hvilket som kan vara bäst för oss, antingen att taga in majsen tullfritt eller bibehålla tullen. Det är ju tydligt, att man i förra fallet kan säga, att det innebär många fördelar, vi ha billigare foder o. s. v. Då blir frågan den, om i alla fall icke den ofördelaktiga sidan är den öfvervägande. Der stå vi, och der tror jag vi böra stanna och tänka oss för. För min del ber jag att få säga, att allt, hvad jag hittills lyckats utforska i denna sak, gifvit bekräftelse derpå, att det under nuvarande tullsystem i öfrigt är ofördelaktigare för oss att tillåta tullfri införsel af majs.

Om herrarne se på det förslag, som väckts i Danmark, skola herrarne finna, att det icke alls åsyftar att under alla förhållanden släppa in majsen tullfritt, utan meningen är att hafva tull å majs,

Angående borttagande af tullen å omalen majs (Forts.)

liksom å andra spanmålssorter, i det fall att den användes för industriella ändamål. Det är en ganska vigtig omständighet, och om vi kunde komma derhän hos oss, tror jag att debet och kredit i detta fall skulle gå i hop. Om vi kunde få tull på all den majs, som användes för industriella ändamål, som användes i brännerier, bryggerier, jästfabriker o. s. v., tror jag faran vore mindre. Då skulle saken ställa sig på helt annat sätt än hvad eljest blir fallet.

Å andra sidan kan man dock fråga: hur skola vi få kontroll på detta? Huru skall det bli möjligt att ordna det så här i landet? För danskarne är det icke svårt att åsätta tull å den majs, som användes för bryggeriernas räkning, ty de hafva maltskatt eller ölskatt. Det hafva icke vi, och derför få vi svårt att lägga tull å den majs, som användes i bryggerierna. Mine herrar, vi få besinna, att det ej vore någon obetydlighet, om vi finge tull å den majs, som användes i bryggerierna, ty det skulle ha inverkan på kornodlingen i vårt land och blifva af stor betydelse. Kunde man styra så till, att vi finge kontroll och särskild tull å den majs, som användes för alla industriella ändamål, då kunde det vara skäl i att tänka på det. Jag tror likväl, att dessa vilkors genomförande skulle stöta på stora svårigheter. När vi härtill veta, att det mycket lätt låter sig göra att blanda in majsmjöl i hvete och rågmjöl, så ha vi en ytterligare försvårande omständighet, ty det innebär en fara för den öfriga tullagstiftningen på spanmål. Det är ur dessa synpunkter jag tror man nödvändigtvis måste betrakta förevarande fråga.

Dertill kommer, synes det mig, att man bör vara rädd om en vigtig gren af våra näringar, nemligen potatisodlingen. I likhet med en föregående talare ber jag, att vi icke försvåra förvärfsställningen för folket. Här är det dock, efter min mening, ifrågasatt att i högsta grad försvåra förvärfsnäringen för folket, för de personer, som ha sådan jord, att det icke är möjligt för dem att på den odla annat än litet råg och potatis.

Det har sagts oss, att vi skulle utfodra med potatisen i stället för att sälja den till brännerierna. Det är nog så, att så sker ock. Jag vill för resten nämna, att i Malmöhus län finnes endast ett fåtal brännerier, och i flera härad i den ort, jag tillhör, ej mera än 2 stycken; således kunna icke herr Henricsons ord der tillämpas. Hvad vi icke kunna sälja af potatisen som matpotatis, fodra vi med. Det är ju solklart, att ställningen blefve en annan, om majsen finge komma in tullfritt och förstöra det värde, potatisen kan ha för oss.

Under sådana förhållanden är frågan den: skola vi sätta fläskproduktionen i främsta rummet och för den skull släppa in majsen tullfritt? Det är ju tydligt, att det är en eftersträfvansvärd sak att få så stor export som möjligt af svin och fläsk; men det tror jag vi äro på god väg att få i alla fall. Hvad nu beträffar den påstådda minskningen i export af fläsk, förhåller det sig nog dermed som med andra saker i mångt och mycket. Det sägs till exempel att vår smörexport minskats, men icke är det möjligt att visa, att vår ladu-

Angående borttagande af tullen å omalen majs. (Forts.)

gårdsskötsel gått tillbaka, utan det är konsumtionsförmågan i landet, som växt så oerhördt, att förhållandena stält sig annorlunda för smörexporten. Att konsumtionen förstorats så kolossalt, är ju ett lyckligt förhållande, som vi böra vara glada åt.

Jag får säga, att ingen tidpunkt synes mig vara olämpligare än den innevarande för att besluta den af motionären föreslagna åtgärden, då vi stå inför det faktum, att vi icke kunna förbruka all den fodersäd och all den potatis, som fins inom landet och ligger på våra magasin. Jag sjelf lade in min i början af hösten och fick ha den qvar till efter jul, när jag reste till Riksdagen, innan någon köpman kunde bestämma pris på den. Det är otaliga, som icke fått något anbud på den, derför att man icke vet hvar man skall göra af den — det är en sådan uppsjö på fodersäd. Om vi öppnade vår marknad för den förfärligt stora amerikanska kontinenten med dess enorma majstillgång, är min tro den, att det skulle inverka så ofantligt på våra förhållanden, att man icke kan tänka sig hur stor effekt det skulle ha.

Huru jag än ser saken, är det för mig svårt att kunna förstå den äflan, som här råder att få fram ett skrifvelseförslag till Kongl. Maj:t med begäran om en utredning i fråga om majstullens borttagande. Jag vill fråga, om icke herrarne tro, att Kongl. Maj:t haft sin uppmärksamhet fästad på denna sak. Jo, chefen för jordbruksdepartementet har ju redan tagit i tu dermed, i ty att han skrifvit till finansdepartementet med begäran om en utredning, och kontroll- och justeringsbyrån har i anledning deraf inkommit med en sådan. Kan man då med fog säga, att icke Kongl. Maj:t haft sin uppmärksamhet fästad på saken. Jag tror, att Kongl. Maj:t, i den mån sådant blifver nödvändigt, i saken kommer att vidtaga de åtgärder, som äro nyttiga, utan att Riksdagen behöfver göra några påtryckningar. Jag kan icke förstå, huru man kan vilja vara med om det föreslagna skrifvelseförslaget, då det utaf chefens för kontroll- och justeringsbyrån i ämnet afgifna memorial framgår, att, om majsen blefve tullfri, kontrollen öfver densammas användning vid bränneri-erna blefve förenad med stora svårigheter. Nej, mine herrar, låt oss vänta dermed till dess det blifver fråga om att åsätta malt- eller ölskatt, och låt oss i sammanhang dermed se, i hvad mån det kan vara skäl att, såsom danskarne gjort, göra skilnad på majs, som importeras för industriella ändamål, och för sådan, som importeras för jordbruksnäringen.

Se vi på potatisprisen de år majstullen varit, så kan man väl icke säga, att de varit orimligt höga. Majsimporten beror, säger chefen för kontroll- och justeringsbyrån, på huru potatisodlingen slår ut. Om majstullen sålunda borttages och potatisodlingen slår illa ut, då komma naturligtvis potatisodlarne genom den täflan, deras vara måste uthärda med den tullfria majsen, att förutom den dåliga skörden äfven få dåligt betaldt för densamma. Det är, mine herrar, inga afundsvärda förhållanden.

På grund af hvad jag nu anfört, anhåller jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Angående borttagande af tullen å omalen majs. (Forts.)

Häruti instämde herrar *Mallmin,* friherre *von Knorring, Sjöberg, Bengtsson* i Häradsköp, *Högstedt, Magnusson* och *Danielsson.*

Herr Johanson i Valared: Jag har begärt ordet endast för att bemöta herr Janssons i Krakerud yttrande, att jag hvarken sett majs eller vet hvad värde den kan hafva. Jag ber att få upplysa talaren, att, om jag icke sett så mycken majs som han, jag åtminstone har användt betydligt mera majs än han och känner således antagligen bättre än han denna varas värde, i synnerhet hvad dagens priser angår. Och då för närvarande priset på råg utgör kr. 11: 75 per tunna och på majs kr. 12: 75, kan jag icke finna, att, såsom han sade, det kan vara förenadt med någon ekonomisk vinst att blanda majsmjöl i rågmjöl.

Herr Eriksson i Bäck: Gent emot herr Ivar Månssons påstående, att, om majsen blefve billig, den skulle komma att användas vid tillverkning af öl i så stor utsträckning, att det skulle skada kornodlingen, ber jag få nämna, att öltillverkarne förklara, att majs *icke* är lämplig för tillverkning af de ölsorter, som begagnas här i landet.

Medan jag har ordet, ber jag äfven få lemna den upplysningen, att excellensen Boström för en stund sedan i medkammaren yttrade sig till förmån för majstullens borttagande. Han utlät sig nemligen sålunda: »Skola systemets hörnstenar kunna bibehållas, böra de åtminstone vara af den beskaffenhet, att de icke fräta på detsamma».

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Jansson i Krakerud: Jag begärde ordet med anledning af talarens på skånebänken yttrande, att, om man borttoge tullen på majs, detta blefve till skada för kornodlingen. Jag ber att få fästa hans uppmärksamhet uppå, att, om jag minnes rätt, år 1897 importerades 12,000,000 kg. korn. Jag hemställer till denne talare, om icke dylika kornimporter inverka menligare på kornodlingen än majsen skulle kunna göra, derest denna vore tullfri, i all synnerhet som majs ej användes vid ölbryggerierna.

Herr Carlheim-Gyllensköld: Herr talman! Då det af mig påyrkade tillägget till det framstälda skrifvelseförslaget möjligen vid frågans afgörande skulle komma att verka splittrande, anhåller jag att få återtaga detta tillägg.

Herr Olsson i Sörnäs: Som jag i förevarande fråga finnes antecknad såsom reservant, utan att i reservationen finnas angifna skälen dertill, skall jag be att få yttra några ord.

Jag tror, att, om vi antaga det här af herr Meyer framstälda, af herr Brodin i hans reservation föreslagna skrifvelseförslaget, detta framdeles skulle komma att underlätta frågans lösning i rigtning af

Angående borttagande af tullen å omalen majs. (Forts.)

tullens afskaffande. Ty såsom vi finna, höjas för hvarje gång, denna fråga kommer före, allt flere röster för majstullens borttagande.

Jag skulle helst vilja yrka bifall till motionen, men då någon möjlighet för ett sådant yrkandes genomdrifvande ej förefinnes, skall jag i stället be att få förena mig med dem, som yrkat bifall till den af herr Brodin afgifna, vid betänkandet fogade reservationen.

Öfverläggningen var härmed afslutad. Herr talmannen gaf proposition på de qvarstående yrkandena, nemligen: 1:o) bifall till utskottets hemställan, 2:o) afslag derå och bifall i stället till den af herr Hedgren afgifna reservationen, 3:o) afslag å utskottets hemställan och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen, och 4:o) afslag å utskottets hemställan och bifall i stället till den af herr Brodin afgifna reservationen; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl, i anledning hvaraf, och sedan till kontraproposition antagits bifall till det under 4:o) omförmälda yrkande, nu uppsattes och anslogs följande af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller, hvad bevillningsutskottet hemstält i första punkten af förevarande utlåtande n:o 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej; har kammaren med afslag å utskottets hemställan bifallit den af herr Brodin vid denna punkt afgifna, utskottets betänkande vidfogade reservation.

Omröstningen utvisade 64 ja, men 133 nej; och hade kammaren alltså fattat beslut i öfverenstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Efter föredragning vidare af *punkten 2,* yttrade:

Herr Jönsson i Gammalstorp: Herr talman! Då bevillningsutskottet varit enigt om att afslå min motion, är det föga tänkbart att få densamma igenom. Men jag anser mig dock böra nämna, att bland jordbrukarne i södra delen af landet råder den mening, att potatis bör åsättas tull. Då den tullsats, jag föreslagit, är så låg som 50 öre per 100 kilogram, och tullen dessutom skulle utgå endast under en del af året, skulle denna tull ej komma att blifva särskildt betungande för dem, som behöfva köpa potatis, men deremot mycket gagnande för våra potatisodlare. Att en fara hotar potatisodlingen

Angående borttagande af tullen å omalen majs. (Forts.)

i södra delen af Sverige genom import af potatis från utlandet, särskildt från Tyskland, anser jag vara alldeles tydligt, när man besinnar, att i Posen och Pommern produceras potatis till öfver 1,000 kilogram per invånare och att i Mecklenburg produceras nästan lika mycket. I hela Tyskland produceras potatis med 550 kilogram per invånare, medan deremot i Sverige icke mera än 286 kilogram per invånare produceras. Då nu uppgifna potatisproduktionen för Tyskland är beräknad såsom skörd under vanliga år, kan man tänka sig, huru det skall komma att ställa sig, om en stor skörd i Tyskland inträffar, och huru dåligt det då skulle komma att ställa sig för våra potatisodlare.

Jag skall icke göra något yrkande, men jag har ansett mig böra uttala detta såsom en ytterligare belysning och skäl för att min motion framkommit.

Vidare anfördes ej. Hvad utskottet hemstält bifölls.

Punkten 3.

Bifölls jemväl.

Punkten 4.

Angående ifrågasatt tull å ägg.

Uti motionen n:o 137, afgifven inom Andra Kammaren, hade herr *P. O. Lundell* föreslagit, att Riksdagen måtte besluta åsättande af en tull å 20 öre per hvarje kilogram ägg, som hit till riket införes, beräknad å äggens nettovigt, med tio procent tullfritt afdrag för det emballage, hvari äggen kunna vara inpackade.

Utskottet hemstälde, att Riksdagen måtte, med afslag å herr Lundells motion, besluta, att gällande tullfrihet för ägg skall bibehållas.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Lundell: Af alla de tullmotioner, som i Riksdagen blifvit väckta, och af de nya tullsatser, som i år blifvit föreslagna, tror jag, att den nu ifrågavarande är den mest berättigade, och jag tror, att den äfven från frihandelssynpunkt kan sägas vara det. Det är väl sällan någon påstår, att en råvara bör beläggas med tull, men att den förädlade varan bör vara tullfri. Det är ju dock förhållandet i detta fall. Jag har aldrig hört någon påstå, att man skall belägga ull med tull, men samtidigt låta kläde vara tullfritt. Jag har icke heller hört, att man i fråga om bomull vill åsätta tull, men låta bomullsväfnader vara fria.

Här är nu icke fråga om en tull för de store, någon agrartull, såsom man säger, utan en tull för de små i landet, som ha svårt

Angående ifrågasatt tull å ägg. (Forts.)

att kunna existera. Man vill ju i synnerhet i denna kammare underlätta framkomsten af det lilla jordbruket, af husmansbruket, såsom man säger i Danmark, men för detta är äggproduktionen en synnerligen vigtig binäring.

Då denna fråga för några år sedan behandlades, hade vi, såsom vi veta, en export, som var tre gånger så stor som importen. Nu har detta förhållande ändrats. Nu är importen tio gånger så stor som exporten. Två millioner kronor gå årligen ut för ägg. Dessa kunde vi utan tvifvel till större delen inbespara i vår handelsbalans, om vi stälde äggproduktionen i en något gynsammare ställning. Ett exempel ha vi från Norge, som dock är mera frihandelsvänligt än Sverige. 1897 beslöt man der en tull af 20 öre per kilo. Detta åstadkom en betydlig verkan. I stället för att importen förut uppgick till omkring tvåhundra tusen tjog, har den nu gått ned till 19,000 tjog eller till något mindre än en tiondedel mot för ett par år sedan.

Jag tror, att särskildt denna kammare har all anledning att bifalla min motion, ty de föregående gånger, då denna fråga behandlats här i kammaren, har den rönt mycken sympati. Den afslogs visserligen då af Första Kammaren, men bifölls af Andra Kammaren. Kammaren torde vidare beakta, att det ej är fråga om att sätta tull å en nödvändighetsvara för den fattigare befolkningen, så att man, såsom det brukar heta i fråga om lifsmedelstullar, tager brödet ifrån dem och fördyrar deras lefnadskostnader, utan att frågan gäller att söka hjelpa upp ställningen för just denna befolkning.

Jag skall nu med några ord vända mig mot utskottets motivering. Den är ganska svag eller snarare en motivering för tull än motsatsen. Utskottet anför några faktiska förhållanden, men alldeles precis desamma som jag i min motion. Men utskottet kommer ju dock till annat resultat, då det afstyrker motionen. Utskottet har emellertid dervid icke framkommit med annat än en subjektiv uppfattning angående orsaken till den ökade importen, nemligen att förbrukningen inom landet har ökats. Men om denna uppfattning är rigtig, hvilket ju är sannolikt, ehuru ej konstateradt, så kan jag icke finna annat, än att detta är ett motiv, som talar för motionen. Då vi veta, att denna vara numera fått en helt annan betydelse än förr, kan jag icke finna annat, än att kammaren bör vidhålla sin förut intagna ställning i frågan. Det är ganska säkert, att denna lilla näring kan utvecklas högst betydligt. Sålunda se vi, att äggexporten i Danmark bringats upp till 17 millioner kronor; vi deremot importera för 2 millioner. Jag tror, att, om vi uppmuntrade denna näring, priset icke skulle blifva så synnerligen mycket högre än nu, men vi skulle bespara landet denna stora utgift till andra länder.

Vi sända ut handelsagenter till främmande länder och göra äfven på annat sätt stora ansträngningar för att öka vår export och förbättra handelsbalansen. Jag tror emellertid, att vi ha alla skäl att i första rummet bevara vår inhemska marknad, då detta ju kan ske

Angående ifrågasatt tull å ägg. (Forts.)

mycket lättare genom att, såsom i detta fall, skrifva tre bokstäfver och sätta in två siffror i tulltaxan. Jag vill dock dermed icke hafva sagdt, att jag underkänner betydelsen af de förut omnämnda åtgärderna för exportens ökande. Tvärt om tror jag, att det är af stor betydelse, att man söker att upparbeta våra inhemska näringar äfven på detta sätt. Men man bör dervid ej underlåta att se till, att tullsatserna ställas så, att icke tull lägges på råvaran, under det den förädlade varan får vara tullfri, hvilket är onaturligt, vare sig man står på protektionistisk eller frihandelsvänlig ståndpunkt.

Herr talman! Jag skall be att få yrka bifall till motionen.

Herr Meyer: Då utskottet nästan alldeles enhälligt afstyrkt den föreliggande motionen, skall jag endast be att få yrka bifall till utskottets hemställan. Jag ber dervid att få påpeka, att, enligt min uppfattning, de skäl, utskottet anfört för sitt afstyrkande, äro synnerligen betydelsefulla. Det må nemligen vara alldeles uppenbart, att då produktionen inom landet af ägg icke räcker till att fylla konsumtionen, utan en del af behofvet måste fyllas genom import, bör man icke ytterligare fördyra den redan förut dyra varan för konsumenterna genom att åsätta densamma tull. Den ärade talaren anmärkte vidare, att då man hade tull på råvaran, vore det inkonseqvent att lemna den förädlade varan ägg tullfri. Men så vidt jag kan förstå, är det väl hönsen, som förädla den förädlade råvaran, och jag är öfvertygad om att de ej gå i kloster, äfven om de icke få tullskydd för sin tillverkning.

Herr talman! Jag yrkar, som sagdt, bifall till utskottets hemställan.

Herr Fredholm: Då redan blifvit framställdt ett yrkande på bifall till utskottets hemställan, kunde det vara öfverflödigt för mig att begära ordet. Men jag gjorde det för att bemöta några påståenden, som den förste talaren gjorde.

Han beklagade för sin del, att man ej vore benägen att lägga tull på den förädlade varan, då man lagt tull på råvaran. Ja, detta må vara en inkonseqvens. Men hvad är då orsaken till att man lagt tull på råvaran — ty vi kunna väl vara öfverens om att råvaran här ej utgöres af hönsen, utan af den majs eller öfriga födoämnen, hvaraf hönsen lefva. — Ja, hvad är dertill orsaken? Den ärade talaren förklarade för två år sedan, då det var fråga om att afskaffa eller nedsätta tullen på majs, att han ej fäste något afseende vid att en dylik tull utgjorde ett hinder för äggproduktionen. För resten hyste man vid det tillfället mycken ringaktning för den ekonomiska betydelsen af denna produktion. En talare, som förklarade sig representera de små brukarne, uttalade som sin åsigt, att den hönsskötsel och äggproduktion, hvarom så mycket talades, kunde passa för vetenskapsmän, men ej för de smärre jordbrukarne. Vi, sade han, skulle i stället odla potatis, men att producera höns och ägg tillkom ej oss. En af ledarne för landtmännen gjorde sig äfven till

Angående ifrågasatt tull å ägg. (Forts.)

målsman för denna åskådning. Han uttalade sitt förakt för den del af landthushållningen, som omfattar fjäderfäskötseln. Herrarne kunna då förstå, att vi, som ej äro jordbrukare, hafva svårt fatta, att man nu från det hållet vill tillmäta denna tullfråga så stor vigt och betydelse för landtbruket. För egen del har jag alltid varit och är fortfarande af den öfvertygelsen, att fjäderfäskötseln för oss har en verkligt stor ekonomisk betydelse; och jag stärkes i denna min uppfattning, då jag ser, att i det lilla Danmark, med hälften så många jordbrukare som vårt land, denna art af produktion i export inbringar omkring 20 millioner kronor om året, under det att vi nödgas importera ägg för vårt eget behof.

Jag kan förmoda, att man i detta som i andra vill skylla missförhållandet på vårt lands ogynsamma klimat. Det är då detta, som skulle sätta oss ur stånd att kunna producera ägg med samma fördel som t. ex. Danmark. Men tager man reda på hvarifrån vår äggimport kommer, skall man finna, att densamma härrör, åtminstone till ganska väsentlig del, från Finland och Ryssland, och jag frågar då, om man verkligen kan hysa den uppfattningen, att vårt klimat är ogynsammare än Finlands och — åtminstone hvad vissa trakter angår — Rysslands. För min del anser jag, att vi i stort sedt ej äro sämre lottade uti klimatiskt hänseende än dessa båda länder. När de kunna exportera ägg, kunna äfven vi göra det. Men dertill fordras först och främst en bättre uppfattning af vigten utaf äggproduktionen i nationalekonomiskt afseende än den, som här flerfaldiga gånger gifvit sig till känna. Vidare fordras, att man inser vigten af att göra sig bekant med vilkoren för en god hönsskötsel och fjäderfäafvel. Det är i dessa två hänseenden, som brister och mycket stora brister vidlåda oss. Men ej bör man söka råda bot på sådana brister genom tullskydd. Ett sådant tillvägagående vore just att understödja vår alltför vanliga obenägenhet att skaffa oss kännedom om produktionsvilkoren och att ytterligare befästa oss på den punkt af oföretagsamhet, som är kännetecknande för en stor del af våra jordbrukare.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lindblad: Jag är alltid tacksam mot herr Fredholm för hans anvisningar, huru vi skola sköta vårt jordbruk, men jag öfverensstämmer ej alltid med honom i hans premisser, och då stämma ej konklusionerna heller. Jag vill nu ej upptaga striden med honom i denna fråga särskildt mer än i ett afseende, och det är beträffande utskottets motivering.

Här framhölls af en föregående talare, hvilken rörande endrägt utskottets ledamöter visat, när de afstyrkt motionen. Men de ha användt en motivering, som förefaller mig mycket märkvärdig. Det är en mycket användbar motivering; man kan med någon omskrifning använda den i fråga om de flesta tullar, som bruka stå på dagordningen. Den är användbar till och med i fråga om majstullen. — Skulle vi åter

Angående ifrågasatt tull å ägg. (Forts.)

ändra ordet »ägg» till »fläsk» och taga i betraktande, huru fläskimporten stigit och fläskexporten minskats under de senare åren, så är samma motivering äfven användbar, om vi vid nästa riksdag skulle få en tullmotion af vår ärade vän på stockholmsbänken, herr Fredholm, rörande säkning eller borttagande af tullen på fläsk. Jag tänker, att bevillningsutskottet då skulle kunna använda sagda motivering, som jag tillåter mig att läsa upp, blott med rättande af vissa »tryckfel»: »Den omständigheten, att, såsom motionären framhållit, införseln af *fläsk* till riket under de senaste åren betydligt stigit, under det att utförseln gått tillbaka, beror enligt utskottets åsigt hufvudsakligen derpå, att konsumtionen af *fläsk* inom landet i följd af befolkningens tillväxt och den större välmågan ökats i ej obetydlig grad. Landets produktion af *fläsk* har då i första rummet tagits i anspråk för den inhemska förbrukningen, hvarjemte införsel från utlandet måst anlitas i den mån produktionen icke motsvarat behofvet. Af dessa skäl anser sig utskottet icke kunna biträda förslaget att nedsätta tullen å denna artikel, ett förslag, som trots upprepade försök under det senaste årtiondet icke lyckats vinna Riksdagens bifall; och utskottet hemställer fördenskull, att Riksdagen måtte med afslag å *herr Fredholms* motion besluta, att gällande tull å *fläsk* skall bibehållas.» Det der är ju en mycket användbar motivering.

Jag vill tacka utskottet för densamma, men vill äfven be det, att, i fall motioner komma fram nästa år i samma syften, det ej då använder en och samma motivering för att afstyrka tull på ägg, men tillstyrka tullen på fläsk. Det är nog en regel, som säger, att den, som bevisar för mycket, bevisar ingenting, men man kan äfven vända om satsen och säga: den, som bevisar ingenting, bevisar åtminstone ej för mycket; jag vet ej rigtigt, om utskottet hyst farhåga för att bevisa för mycket, men det förefaller mig, som om detsamma lyckats att *bevisa* ingenting.

Herr Fredholm: Då den siste talaren begagnade utskottets motivering i dess föreliggande betänkande med några ändringar såsom motivering för en presumerad, af mig påtänkt och från mig utgången motion, gjorde han det så, att han ordagrant återgaf utskottets motivering med ändring allenast af vissa ord, som han betecknade såsom tryckfel. Men sjelf gjorde han sig skyldig till ett »tryckfel», förmodar jag, då han ändrade utskottets motivering till: »att utskottet anser sig icke kunna biträda förslaget att *bibehålla* tull å denna artikel». Detta att »bibehålla» är något annat än att »åsätta», och afsåg talaren med den ändrade motiveringen verkligen att tillstyrka en tullnedsättning på fläsk, så kan jag ej annat än vara honom tacksam derför.

Herr Lundell: Blott ett par ord gent emot den förste talaren, som påstod, att hönsen vore råvaran och äggen den förädlade varan. Hönsen äro väl dock redskap, hvarigenom äggen frambringas. Man

Angående ifrågasatt tull å ägg. (Forts.)

får ju ursäkta den talaren, såsom ej landtbrukare eller husdjursskötare, men han borde kunna ha reda på sådana saker i alla fall.

Vidare ber jag att mot herr Fredholm få framhålla, att jag ej sagt, att det är våra klimatiska förhållanden, som äro så ogynsamma för äggproduktionen. Ty vårt klimat är i detta hänseende lika gynsamt som Norges och nära nog äfven Danmarks. Att nu en hel del ägg kommer från Ryssland, vet man ju; men äggkonsumenterna rosa ej den marknaden, ty visserligen är priset på dessa ägg billigt, men äggen äro äfven till stor del af dålig beskaffenhet.

Det är ej heller bristande skicklighet i och kännedom om hönsafveln, som gör, att äggproduktionen hos oss ej går lika bra som i Danmark, ty vi veta, att större delen af äggproducenterna iakttager alla möjliga rationella regler i fråga om hönsgårdarnes skötsel. Men det är ej denna omständighet, som här är afgörande, utan det är den, att, när man i Danmark betalar en tunna spanmål med 11 à 12 kr., kostar den i Sverige 15 à 17 kr. Om herr Fredholm ställer å ena sidan en person, som får betala jernet med 10 kr. per 100 kilo, och å andra sidan en, som får betala detsamma med 15 kr. för likartad vara, skulle då herr Fredholm anse rimligt att fordra, att de saker, som tillverkas af detta jern, skola kunna säljas af begge dessa personer med samma fördel till samma pris samt tillvita den, som *måste* köpa sitt jern dyrare, att det är blott lättja och okunnighet m. m., som gör, att han måste hafva mera betaldt för sin produktion än den, som får sitt jern billigare.

Det är detta jag velat framhålla för herr Fredholm. Skall den ene köpa sin råvara till dubbla priset emot en annan, kan han väl ej heller, om båda också äro lika skickliga, framställa sina produkter till samma pris som denne andre. Detta bör herr Fredholm kunna förstå.

Öfverläggningen var härmed slutad. Efter af herr talmannen å de derunder framstälda yrkandena gifna propositioner blef utskottets hemställan af kammaren bifallen.

§ 6.

Härefter föredrogos hvart för sig och blefvo af kammaren godkända:

bevillningsutskottets betänkande n:o 2, i anledning af väckt motion om borttagande af tullen å superfosfat;

bankoutskottets memorial n:o 4, om eftergift af en osäker fordran vid afdelningskontoret i Kalmar;

lagutskottets utlåtanden:

n:o 9, i anledning af väckt motion angående upphäfvande af fideikommiss i fast egendom; och

n:o 10, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående upphäfvande af den i § 3 mom. 1 i lagen den 26 oktober 1883 angående tillsättning af presterliga tjenster stadgade inskränkningen i presternas befordringsrätt;

särskilda utskottets (n:o 1) utlåtande n:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående användande af det af 1900 års Riksdag till anskaffning af ny fältartillerimateriel och ammunition för år 1901 afsatta belopp; samt

statsutskottets utlåtande, n:o 2, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel, innefattande anslagen till kongl. hof- och slottsstaterna.

§ 7.

Till afgörande förelåg härefter statsutskottets utlåtande n:o 3, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet.

Angående delning af Vester-Dalarnes domsaga.

Punkten 1.

I statsverkspropositionen hade Kongl. Maj:t under andra hufvudtiteln uti punkten 1 föreslagit Riksdagen att, för genomförande af delning af Vester-Dalarnes domsaga i två nya domsagor, öka anslaget till häradshöfdingarne under Svea hofrätt med 4,500 kronor samt fördela de till häradshöfdingen i Vester-Dalarnes domsaga anslagna tjenstgöringspenningar och förvaltningskostnadsbidrag på sätt det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet öfver justitiedepartementsärenden den 11 januari 1901 upptoge; och komme i händelse af bifall härtill det i 1901 års riksstat under rubrik »Svea hofrätt med derunder lydande justitiestat» uppförda anslag, 670,787 kronor, att förhöjas till 675,287 kronor.

Utskottet hemstälde, att, med bifall till Kongl. Maj:ts förevarande framställning, Riksdagen, för genomförande af delning på föreslaget sätt af Vester-Dalarnes domsaga i två nya domsagor, må jemte fördelning af de till häradshöfdingen i nämnda domsaga anslagna tjenstgöringspenningar och förvaltningskostnadsbidrag, på sätt ofvan åberopade statsrådsprotokoll upptager, öka anslaget till häradshöfdingarne under Svea hofrätt med 4,500 kronor.

I afgifven reservation hemstälde herrar *Pehrson* i Törneryd, *Boström*, *Larsson* i Mörtlösa, *Göransson, Ivar Månsson, Persson* i Tällberg, *Erickson* i Bjersby, *Svensson* i Olseröd, *Petersson* i Påboda, *Anderson* i Hasselbol, *Odqvist* och *Ericson* i Ransta, att Riksdagen

Angående delning af Vester-Dalarnes domsaga. (Forts.)

må på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts nu förevarande framställning, att Riksdagen, för genomförande af delning på föreslaget sätt af Vester-Dalarnes domsaga i två nya domsagor, må å ordinarie stat bevilja:

för häradshöfdingen i Nås och Malungs domsaga:

lön	kronor 4,500: —	
tjenstgöringspenningar	» 1,800: —	6,300: —

för häradshöfdingen i Smedjebackens domsaga:

lön	kronor 4,500: —	
tjenstgöringspenningar	» 1,600: —	6,100: —

och alltså öka anslaget till häradshöfdingarne under Svea hofrätt med 4,000 kronor.

Vid bifall härtill komme det i 1901 års riksstat under rubrik »Svea hofrätt med derunder lydande justitiestat» uppförda anslag, 670,787 kronor, att höjas till 674,787 kronor».

Sedan herr talmannen låtit uppläsa utskottets hemställan, yttrade:

Herr Erickson i Bjersby: Vid den under år 1874 skedda regleringen af häradshöfdingarnes aflöningsförmåner bestämdes, bland annat, att uti domsagor, der enligt beräkning inkomsten af sportlerna icke motsvarade kostnaden för sjelfva förvaltningen, ett särskildt bidrag under namn af förvaltningskostnadsbidrag skulle utgå. I den domsaga, hvarom nu är fråga, utgör lönen 4,500 kronor och tjenstgöringspenningarna 3,400 kronor, hvarjemte ett förvaltningskostnadsbidrag af 500 kronor utgår.

Nu ifrågasättes delning af denna domsaga, och skulle, enligt Kongl. Maj:ts förslag, delningen för statsverket medföra en ökad utgift af allenast beloppet af en häradshöfdingelön eller 4,500 kronor. Den ena af de nya häradshöfdingarne skulle, i fall det föreliggande förslaget bifölles, erhålla 4,500 kronor i lön, 1,800 kronor i tjenstgöringspenningar och 300 kronor i förvaltningskostnadsbidrag, och den andra 4,500 kronor i lön, 1,600 kronor i tjenstgöringspenningar och 200 kronor i förvaltningskostnadsbidrag. De nu utgående tjenstgöringspenningar och förvaltningskostnadsbidraget äro sålunda uppdelade på de tvenne ifrågasatta nya domsagorna.

Att delning af nu ifrågavarande domsaga bör ske, torde vara oomtvistligt, och redan år 1875 anhöll Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t, att Kongl. Maj:t täcktes till påföljande riksdag låta utreda, huruvida icke domsagan kunde delas utan annan kostnad för statsverket än den, som föranleddes af behofvet af ytterligare en häradshöfdingelön.

Nu är att märka, att denna skrifvelse afläts året efter det löneregleringen kommit till stånd. Och Riksdagen kunde näppeligen då ifrågasätta någon ändring i de löneförmåner, som året förut blifvit fastställda.

Angående delning af Vester-Dalarnes domsaga. (Forts.)

Någon delning kom emellertid då icke till stånd af skäl, som jag icke nu behöfver upprepa, enär de finnas angifna i statsrådsprotokollet.

Först nu, sedan dåvarande innehafvaren af Vester-Dalarnes domsaga aflidit, har frågan om delningen lämpligen kunnat återupptagas.

Statsutskottet har tillstyrkt Kongl. Maj:ts förslag oförändradt, och reservanterna hafva likaledes tillstyrkt förslaget blott med den jemkning, att det så kallade förvaltningskostnadsbidraget ej vidare skulle komma att utgå, och detta af det skäl, att vi med bestämdhet antaga, att numera sportelinkomsterna i domsagan godt motsvara förvaltningskostnaden. Då det är omkring 27 år sedan löneregleringen egde rum, torde man hafva goda skäl för ett sådant antagande. Kostnaden för resor har på grund af förbättrade kommunikationer minskats, och sportelinkomsterna hafva väl i allmänhet ej nedgått.

En ledamot inom utskottet, som sökt taga reda på sportelinkomsterna, har upplyst, att inkomsterna af endast stämpelprovisionen i domsagan uppgått till mellan 1,600 och 1,700 kronor under hvartdera af åren 1898 och 1899.

Frågan är icke stor, det gäller ju endast en årlig minskning i inkomsterna af 500 kronor för båda domhafvandena tillsammans, men den torde vara principielt rigtig. I riket finnes för närvarande endast 23 domsagor, der förvaltningskostnadsbidrag utgår.

Riksdagen har flera gånger uttalat sig för en förenkling i aflöningssättet på andra områden, och detta helt nyligen. Det förefaller mig derför, som om denna omständighet också borde vara ett skäl för Riksdagen att äfven i detta fall vidhålla sin uppfattning och följaktligen nu, då domsagan är ledig och reglering förestår, borttaga — låt vara att det endast gäller en domsaga af de 23 — en lönetitel, som, torde få anses vara olämplig, helst som man på samma gång kan indraga ett anslag, som numera ej torde vara för det med detsamma afsedda ändamålet behöfligt.

På grund af de skäl, jag nu anfört, yrkar jag afslag å utskottets hemställan och bifall till reservationen.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Annerstedt: Herr grefve och talman, mina herrar! Det är, såsom den siste talaren yttrade, icke någon stor fråga, som här föreligger, men den har dock en viss betydelse för de domare, som skulle bli träffade af den ifrågasatta förändringen.

Förhållandet är ju det, att en reglering af lönerna beträffande samtliga domsagor egde rum på 1870-talet och aflöningsförmånerna bestämdes då i viss proportion till de särskilda besvär och kostnader, som ansågos medfölja domareembetets utöfning i det särskilda fallet. Lönen blef för alla lika, tjenstgöringspenningarne och förvaltningskostnadsbidraget bestämdes deremot olika. Tjenstgöringspenningar ingingo i aflöningsförmånerna för alla domsagor, men förvaltnings-

Angående delning af Vester-Dalarnes domsaga. (Forts.)

kostnadsbidrag endast för sådana, der det ansågs vara af behofvet påkalladt.

Nu föreslå reservanterna, att Riksdagen, utan någon närmare undersökning af förhållandena i allmänhet, skulle särskildt för innehafvarne af dessa båda domsagor besluta en lönereduktion. Så har dock Riksdagen icke förut, då domsagor delats, gått till väga. Den aflöning, som funnits förutom lönen i den gamla odelade domsagan, har Kongl. Maj:t alltid föreslagit till fördelning mellan de två nya domsagorna, och detta har af Riksdagen godkänts utan vidare jemkning. Hvarför då Vester-Dalarnes domsaga skulle bli föremål för ett annat tillvägagående, är svårt att inse. Jag tror icke man kan säga, att den öfre delen af Vester-Dalarnes domsaga, som är stor till omfattningen och der befolkningen icke ännu är så synnerligen tät, skulle vara af beskaffenhet, att man för den deraf bestående nya domsagan skulle rätteligen böra stryka förvaltningskostnadsbidraget. Jag tror, att kammaren, af hänsyn till lämpligheten af ett tillvägagående likformigt med det förut vanliga, har anledning att bifalla utskottets föreliggande förslag.

Herr Petersson i Påboda: Herr talman, mina herrar! Såsom redan förut utaf en ledamot i statsutskottet blifvit påpekadt, förhåller det sig så med lönerubriken »förvaltningskostnadsbidrag», att när den vid regleringen 1874 tillkom, skedde detta just inom sådana domsagor, der sportelinkomsterna icke ansågos uppgå till kostnaderna för förvaltningen.

I det förslag, som lades till grund för Kongl. Maj:ts proposition i frågan, och hvilket förslag sedan blef antaget af Riksdagen, säger förslagets författare, dåvarande revisionssekreteraren Östergren, tydligt ifrån, att det mål, han sökte uppnå, var att få sportlerna att så nära som möjligt motsvara förvaltningskostnaderna, och förvaltningsomkostnadsbidraget föreslogs endast i de domsagor, der han för sin del icke ansåg, att sportlerna uppginge till förvaltningskostnaderna.

Enligt de uppgifter, som ingingo till komitén från domsagans innehafvare, förhåller det sig så med Vester-Dalarnes domsaga, att sportlerna, der redan 1874 uppgingo till omkring 1,000 kronor mera än förvaltningskostnaderna, men för sin del förklarade han, att han ansåg dessa omkostnader för lågt upptagna i uppgifterna och för den skull föreslog han ett förvaltningskostnadsbidrag af 500 kronor.

Nu är det uppenbart, att genom tillkomsten sedan den tiden af en mängd författningar såväl som genom ärendenas ökande i allmänhet ha sportelinkomsterna betydligt vuxit icke allenast i denna domsaga, utan öfver allt.

Således hafva vi inom utskottet ansett, att förutsättningarna för förvaltningskostnadsbidraget sedan den tiden bortfallit, och det är af detta skäl vi gjort det yrkandet, att detsamma skulle vid reglerandet af dessa nya domsagor strykas.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Öfverläggningen var härmed afslutad. Efter af herr talmannen i ämnet gifna propositioner afslog kammaren utskottets hemställan och biföll den vid punkten afgifna, här ofvan intagna reservation.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 3.

Utskottets i denna punkt gjorda anmälan lades till handlingarne.

Angående ifrågasatt dagtraktamente och reseersättning för ledamöter i häradsrätt.

Punkten 4.

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till statsutskottet öfverlemnad motion, n:o 68, hade herr *J. Bengtsson* i Bjernalt föreslagit, att Riksdagen måtte för sin del besluta: att ledamot i häradsrätt, i likhet med skiftesgodman och ledamot af egodelningsrätt, för sin ordinarie tjenstgöring tillerkännes dagtraktamente med 4 kronor 50 öre för hvarje förrättningsdag, som han personligen deltager i rättens förhandlingar, jemte reseersättning enligt femte klassen af gällande resereglemente till och ifrån förrättningsstället, samt för detta ändamål under andra hufvudtiteln anslå ett förslagsanslag af 350,000 kronor.

Utskottet hemstälde, att herr Bengtssons nu ifrågavarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

Vid punkten fans fogad reservation af herrar *Ivar Månsson* och *Persson* i Tällberg.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af:

Herr Bengtsson i Bjernalt: Herr talman, mina herrar! När jag i kammaren frambar min motion, hyste jag visserligen inga öfverdrifna förhoppningar om att utskottet skulle utan vidare tillstyrka bifall till densamma, men jag tog dock för gifvet, att utskottet vid ett möjligt afstyrkande af motionen skulle låta sig angeläget vara att antingen gendrifva de af mig till förmån för motionen anförda skälen eller ock andraga fullgoda skäl för afstyrkandet af densamma.

Nu har utskottet enligt mitt förmenande hvarken gjort det ena eller det andra. Utskottet har allenast hänvisat till hvad 1898 års statsutskott yttrat angående en liknande motion, eller att nämndemansinstitutionen vore och borde enligt utskottets mening förblifva byggd på den grundsats, att befattningen såsom nämndeman vore ett på medborgarnes förtroende grundadt hedersuppdrag, för hvilket aflöning ej borde uppbäras, samt att utskottet icke försport, att någon

svårighet uppstått att finna lämpliga personer till besättande af lediga nämndemansbefattningar.

Angående ifrågasatt dagtraktamente och reseersättning för ledamöter i häradsrätt. (Forts.)

Då det just är denna motivering, som jag i min motion upptagit till bemötande och jemväl punkt för punkt sökt gendrifva, kan jag ej annat än uttala mitt beklagande öfver det snäfva sätt, hvarmed utskottet ansett sig böra affärda motionen, då utskottet yttrar, att utskottet hvarken genom de af motionären anförda skäl eller af andra anledningar funnit sig böra frångå den uppfattning, som af 1898 års statsutskott uttalades och som vid nämnda, endast tre år tillbaka aflägsna tidpunkt synes hafva vunnit Riksdagens gillande.

Hvad särskildt beträffar utskottets yttrande, att utskottet icke försport, att någon svårighet uppstått att finna lämpliga personer till besättande af lediga nämndemansbefattningar, vill jag endast erinra derom, att inom flere kommuner i min valkrets flere val måst anställas, innan någon ledig nämndemansbefattning kunnat tillsättas, beroende derpå, att ingen velat åtaga sig denna befattning trots det hedersuppdrag, som en dylik befattning enligt utskottets förmenande innebure.

Som jag emellertid är lifligt öfvertygad om att motionen förr eller senare skall vinna gehör inom Riksdagen, samt härtill kommer, att icke mindre än fjorton af denna kammares ledamöter förklarat sig instämma i motionens syfte, skall jag tillåta mig, herr talman, att, med åberopande af hvad jag i motionen anfört, yrka afslag å utskottets hemställan samt bifall till min i ämnet väckta motion.

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! Jag har reserverat mig i denna punkt och jag skall derför be att med några ord få tillkännagifva min ståndpunkt i den föreliggande frågan.

Jag får då först anmärka, att jag anser utskottets utlåtande vara origtigt både i sak och resultat. — Origtigt i sak, derför att utskottet, i likhet med motionären, synes förmena, att det icke finnes några nämndemän, som åtnjuta ersättning af statsmedel. Utskottet har visserligen härutinnan gjort en trogen afskrift af hvad utskottet yttrade år 1898; men misstag föreligger i alla fall. Utskottet har, såsom jag nämnde, gått ut ifrån den uppfattningen, att icke några nämndemän finnas, som åtnjuta löner, och derför ryckt fram med sin gamla käpphäst, att nämndemansbefattningen är ett på medborgarnes förtroende grundadt hedersuppdrag, och att på grund deraf icke någon ersättning bör ifrågakomma. Jag skall dock be att få påvisa, att denna gamla käpphäst är så utsliten, att den icke längre borde vara tjenstbar, åtminstone icke inom statsutskottet.

Förhållandet är nemligen, att det finnes nämndemän såväl inom Kopparbergs län som Bohuslän, hvilka från urminnes tider åtnjutit en liten aflöning af statsmedel. Hvad beträffar den aflöning, som utgått till nämndemännen inom Kopparbergs län, så har den ursprungligen bestridts af den s. k. extra grufvedrängshjelpen. Denna utskyld upphörde 1824, men genom kongl. brefvet den 15 juni 1825

Angående ifrågasatt dagtraktamente och reseersättning för ledamöter i häradsrätt. (Forts.)

fingo nämndemännen i berörda län bibehålla sin ersättning, hvilken då skulle utgå af öfverskotten på statsverkets inkomster, men vid 1844—45 års riksdag uppfördes beloppet på stat tillsammans med den för Svea hofrätt med der underlydande justitiestat bestämda lönesumma och utgick med ett belopp af 167 kronor.

Hvad åter beträffar den ersättning, som utgår till nämndemännen i Bohuslän, så indrogs den visserligen genom kongl. brefvet den 27 juli 1779, men på framställning af ortens dåvarande riksdagsfullmägtige återinfördes den samma år och utgör 208 kronor. I specialkontot till rikshufvudboken finnas namnen på de nämndemän, som åtnjuta dessa belopp. Det är mig visserligen icke obekant, att 1895 års Riksdag beslöt, att äfven dessa löner skulle upphöra, men samma års Riksdag beslöt också, att åt de nämndemän, som fortfarande bibehöllos vid sina år 1895 innehafda tjenster, skulle dessa ersättningar utgå med oförändrade belopp. Jag har härmed endast velat bevisa, att icke *alla* nämndemansbefattningar äro oaflönade.

Jag tror icke heller, att aflöningen i någon mån rubbar tjenstens egenskap af att vara ett förtroendeuppdrag. Vi skulle för öfrigt snart kunna komma till klarhet i den saken, om vi toge oss före att gå omkring bland de högst aflönade embetsmännen i denna kammare och fråga dem, om de skulle finna deras respektive förtroendeuppdrag mera ärofulla, om man beslöte att borttaga deras löner.

Motionären har framdragit en hel del exempel på förtroendeuppdrag, som äro aflönade, ja, till och med för många, ty en del af de tjenstebefattningar han anför äro icke aflönade af statsmedel. Men förtroendeuppdraget att vara ledamot af Riksdagens Andra Kammare är dock förenadt med ersättning. Men icke tror jag, att kammarens ledamöter känna sig generade af att uppbära det arfvodet, eller anse förtroendeuppdraget mindre ärofullt, derför att dermed är förenad rätt att bekomma ersättning.

Men för att hålla oss till rätt forum, kunna vi tänka på domhafvandena, som ha en lön af 4,500 kronor och — t. ex. i den domsaga, jag tillhör — 1,800 kronor i tjenstgöringspenningar. Men icke tror jag, att någon det oaktadt funnit, att en större ärans gloria omsluter de oaflönade nämndemännen än domhafvandena, derför att de förre sakna aflöning, medan domhafvandena deremot hafva en ganska rundlig sådan.

Härtill kommer, att nämndemännens oaflönade arbetsfält på senare tider i så hög grad utvidgats, att jag för min del anser det vara rent af orättvist, om de fortfarande skola vara i afsaknad af ersättning. Jag nämnde visserligen, att det finnes två län, i hvilka nämndemän åtnjuta en liten aflöning, men äfven der kommer detta förhållande att upphöra i den mån de 1895 tjenstgörande nämndemännen lemna sina befattningar.

En hel del nämndemän ha ganska lång väg att resa till och från respektive tingsställen. De hafva dessutom till uppdrag att biträda vid vägsyner, som förorsaka ganska stora pekuniära uppoffringar

Angående ifrågasatt dagtraktamente och reseersättning för ledamöter i häradsrätt. (Forts.)

och mycken tidspillan. Man kan visserligen i detta fall invända, att vägkassan ofta lemnar nämndemännen ersättning och att den *borde* lemna dem ersättning, der detta nu icke sker. Men jag hyser i det afseendet en annan uppfattning. Jag tror nemligen icke, att det är rigtigt, att nämndemännen aflönas af *vägkassan* för dessa syner, ty i detta fall tjenstgöra de såsom biträden åt kronobetjeningen, länsmännen, hvilka äro landsstatstjenstemän och hafva sin lön af staten, och jag anser det derför vara rigtigt, att också nämndemännen äfven för dylika uppdrag finge ersättning af staten.

Jag hyser ock den uppfattningen, att vi ändå hafva alldeles tillräckligt många bestämmelser, der en persons förmögenhetsvilkor läggas till grund för hans behörighet att utöfva vissa uppdrag, så att vi genom införandet af en liten ersättning åt nämndemän godt kunna våga oss på att göra denna befattning oberoende af förmögenhetsförhållanden. Man invänder härvidlag, och det har utskottet också gjort, att det icke saknats lämpliga aspiranter till dessa nämndemansbefattningar. Ja, huru vet utskottet detta? Visserligen har det icke saknats aspiranter, men huruvida dessa i hvarje fall varit *lämpliga*, derom vill jag icke yttra mig. Jag tror för min del, att det under nuvarande förhållanden delvis har gått och kommer att gå så, att de, som anse sig hafva råd att vara nämndemän, sitta nog qvar äfven om de sitta och sofva. Nämndemännen kunna ej lefva endast af förtroendet eller äran, såsom utskottet synes vilja, utan de behöfva väl också något annat.

Det är derför som jag i rättvisans och billighetens intresse anser mig böra yrka afslag å utskottets föreliggande betänkande och bifall till den i ämnet väckta motionen.

Herr Carlheim-Gyllensköld: Herr talman, mina herrar! Jag kan förstå, att statsutskottet för närvarande drar sig för att anslå ett så stort belopp, som motionären föreslagit, men det hindrar icke, att jag kan hafva stora sympatier för motionen. Mig synes, att utskottet bort tänka något mera på frågans verkligt stora innebörd för rättsskipningen, och att nämndemännen hafva fylt och komma att fylla ett nationelt kraf samt äro en institution, som hvilar på historisk grund, hvarför man bör vårda och bevara densamma. Om nämndemansinstitutionen så småningom neddrages, ökas allt mer och mer krafvet på antingen juryinstitutionen eller lagfarna biträden, liksom i städerna numera allmänt förekommer. Och detta, tror jag, vore för rättsskipningen på landet ingalunda nyttigt, utan ganska ogynsamt. Jag är derför rädd att rubba eller röra vid denna institution, som hvilar på urgammal historisk grund; och jag tror, att den passar bäst för vårt folk sådan som den nu är.

Här har talats så mycket om att det skulle vara något så »förskräckligt» att gifva nämndemännen aflöning. Men, mina herrar, samme personer eller åtminstone jemngoda eller jemstälda personer med dem, ledamöter i egodelningsrätt, laga skiftesgodemän och leda-

Angående ifrågasatt dagtraktamente och reseersättning för ledamöter i häradsrätt. (Forts.)

möter i vägstyrelse, hafva aflöning. Dessutom tror jag, att det knappast finnes någon eller åtminstone ej många styrelser för jernvägsbolag, sparbanker och alla möjliga industrier och anläggningar, som ej hafva aflöning. Hvarför hafva de det? Jo, derför att de icke vilja uppoffra tid och arbete utan någon ersättning. Och derför synes det mig orimligt, att, när nämndemännen fått vänta så länge på någon godtgörelse, de icke också skola vara berättigade till ersättning.

Utskottet förmenar, att det icke försports, att svårigheter uppstått att med lämpliga personer besätta lediga nämndemansbefattningar. Jag tror dock, att, om utskottsledamöterna litet ransakat sitt minne, de nog skulle hafva funnit, att det vid åtskilliga tillfällen mött rätt mycket svårigheter. Nu vet jag mycket väl, att förhållandena äro olika i södra samt i norra och mellersta delarne af Sverige. Hvad de södra beträffar, vill jag konstatera med motionären, att der många gånger uppstått mycken tvekan vid nämndemansval om personernas lämplighet och äfven många gånger uppstått svårigheter att få nämndemansplatserna besatta. Jag vet, att det åtminstone i en domsaga händt flera gånger, då val egt rum för att besätta en ledig nämndemansplats, att det varit svårt att erhålla någon lämplig person till den lediga nämndemansplatsen.

Å något enstaka ställe finnes det visserligen en och annan veteran, som blifvit häradsdomare. Men det bevisar ej annat, än att det varit en, som hållit ut.

Deremot kan jag under frågans nuvarande läge och första gången den kommit fram å nyo efter ett antal år ej dela motionärens eller den siste talarens uppfattning, att bifall till motionen skulle leda till någon lycklig utgång af frågan. Ej heller är jag fullt på det klara med, huruvida det är lämpligt att gifva nämndemännen fast aflöning eller dagaflöning.

Jag tillåter mig derför, herr talman, hemställa, att *Andra Kammaren måtte besluta en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t för att få utredt, om och i hvilken utsträckning nämndemännen begagna sig af sin rätt att afgå efter 2 års tjenstgöring och huru många nämndemän i medeltal afgå hvarje år, samt med begäran att Kongl. Maj:t derefter ville förelägga Riksdagen förslag vare sig till fast aflöning eller till dagtraktamente åt nämndemännen.*

Herr Petersson i Påboda: Herr talman, mina herrar! Motionären beklagade sig öfver eller åtminstone uttalade missnöje med att utskottet hade enligt hans mening alltför snöpligt afvisat motionen och icke ingått i bemötande af de skäl han anfört. Det må nu vara, att han anser så vara förhållandet. Hvilka skäl har emellertid motionären anfört i sin motion? Jo, bland andra, det, att han pekat på en del andra vigtiga förtroendeuppdrag, som vore förenade med aflöning eller inkomster i och för befattningens utöfvande. Bland andra har han pekat på skiftesgodemanskapet, ledamotskapet i egodelningsrätt, fjerdingsmannabefattningen och ledamotskapet i Riksdagen. Nu

förhåller det sig dock så med de första af de här uppräknade tjensterna, skiftesgodemanskapet, ledamotskapet i egodelningsrätt och fjerdingsmannabefattningen, att arfvodet för dem ej utgår af staten, utan, hvad beträffar de två första, är det skifteslaget, som får betala, och hvad angår fjerdingsmannabefattningen, är det kommunen. Och att jemställa riksdagsmannauppdraget med nämndemansbefattningen i detta fall lärer icke gå an. Det är i alla fall ett faktum, att det förhållande, som nu eger rum i afseende å nämndemansbefattningen, att den är ett oaflönadt hedersuppdrag, har historiska traditioner och hvilar på gammal historisk grund.

Angående ifrågasatt dagtraktamente och reseersättning för ledamöter i häradsrätt. (Forts.)

Ett annat skäl och det vigtigaste, som motionären anfört, är att rättsskipningen å landet skulle lida deraf, att nämndemansbefattningarna icke äro aflönade. Man säger, att nämndemännen sitta qvar på sina platser för kort tid. De hinna icke sätta sig in i förhållandena och kunna således icke utöfva tillbörligt inflytande på rättsskipningen. Ja, det kan vara olika meningar om den saken, och man har olika erfarenheter från olika orter. För min del har jag mycket svårt att tro, att nämndemansinstitutionen skulle vinna något i anseende derigenom, att den blefve en af staten på ett eller annat sätt aflönad befattning. Det är icke obekant för kammarens ledamöter, att åtskilliga invändningar och försök gjorts att få bort nämndemansinstitutionen. Å andra sidan är det också många — och det torde vara flertalet, åtminstone inom Riksdagen — som mycket strängt hålla på denna institution och anse den vara af det värde för vår rättsskipning, att den bör bibehållas. Det kan väl sättas i fråga, om icke, ifall nämndemansbefattningen blefve en af staten aflönad befattning, de, hvilka vilja hafva bort denna institution, just derigenom skulle få starkare vapen i sina händer. Det är också antagligt, att, för den händelse man gör befattningen mera inkomstbringande, detta på många ställen skulle leda till ledsamheter och intriger inom kommunerna vid nämndemansvalen. Och äfven ur denna synpunkt tror jag det väl kan vara skäl att tänka öfver saken två gånger, innan man går med på motionärens mening.

Herr Persson i Tällberg har såsom skäl för sin mening anfört, att det finnes vissa trakter af vårt land, der nämndemansbefattningarna vore aflönade. Det länder herr Persson i Tällberg till förtjenst, om jag så får säga, att han vill sina medbröder lika väl som sig sjelf i detta fall, att han vill, att de skola dela samma goda förmåner, som han får åtnjuta. Men att detta skulle utgöra skäl för att bifalla den förevarande motionen, kan jag emellertid för min del ej finna.

Herr talman, jag skall inskränka mig till att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Kronlund: Herr talman, mina herrar! Jag ber att gent emot den siste talaren få framhålla, att det är ett ganska långt steg från att vilja gifva en lagom ersättning åt nämndemännen för deras

Angående ifrågasatt dagtraktamente och reseersättning för ledamöter i häradsrätt. (Forts.)

direkta utgifter för resorna samt dagtraktamente under sjelfva förrättningsdagarna och till att vilja göra nämndemansbefattningarna till aflönade befattningar, hvarom naturligtvis här ej är fråga.

Att nämndemansuppdraget är förenadt med uppoffringar både af tid och pengar, lärer nog ingen bestrida. Dessa uppoffringar kunna ju blifva mindre känbara i de delar af vårt land, der det är nära till tingsstället och tingssammanträdena äro små, men i andra delar, der tingen äro stora och afstånden långa, blir det helt annat. Tingen uppe i Norrland t. ex. kunna ju, såsom i min domsaga, vara ända till 10 à 12 dagar, och en nämndeman kan hafva ända till 12 mil till tingsstället. Han kan få göra dessa resor 2, kanske 4 gånger om året och ligga borta från hus och hem. Allt detta utan ersättning. Ja, hvad blir följden häraf? Följden blir, att nämndemansbefattningen så småningom blir ansedd för en tunga, från hvilken litet hvar söker att så fort som möjligt blifva skild, och att man rätt ofta har svårt att få lämpligt folk till nämndemän, samt att kontinuiteten uti nämndemansinstitutionen försvagas.

Hvar och en vet att man i vårt land högt värderar — och detta med rätta — vår nämndemannainstitution och lekmannaelementets tillvaro i våra landtdomstolar och vid rättsskipningen på landet, och att för det förtroende, som kommer denna rättsskipning till del, den i väsentlig mån har att tacka nämndemännens inflytande på rättsskipningen, ett inflytande, som jag för min del skulle vilja öka. Men svårigheten att få lämpligt folk till nämndemän och att kontinuiteten försvagas, detta är naturligtvis egnadt att försvaga hela denna institution. Det är ur *denna* synpunkt, som jag lifligt intresserar mig för motionen, på samma gång jag ju icke kan anse det annat än både rättvist och billigt, att nämndemännen såsom sådana få en liten och ganska ringa ersättning för dessa direkta utgifter, som de få göra. Att de derigenom ej skulle få ersättning för den tid de förlora, är ju naturligt med de ersättningsbelopp, som blifvit föreslagna. Men, mina herrar, *tiden* är för landtmän ganska dyrbar just med hänsyn till de dyra arbetskrafterna och svårigheten att få arbetskrafter. Äfven ur den synpunkten har också å många ställen förmärkts ganska stor klagan just från nämndemännen att så der utan ersättning lång tid ligga borta från sina hem.

Jag har icke något mera att anföra än att yrka bifall till motionen.

Herr Carlheim-Gyllensköld: Herr talman! Jag skall anhålla att få återtaga mitt skrifvelseförslag och i stället förena mig med dem, som yrkat bifall till motionen.

Herr Pehrson i Törneryd: Herr talman! Erfarenheten om nämndemansinstitutionen och sättet, hvarpå den verkar, kan naturligtvis vara olika från olika delar af landet i följd af olika förhållanden med afseende å tingssammanträdenas längd, de afstånd, som nämndemännen hafva att tillryggalägga från sina hem till tingsställena

Angående ifrågasatt dagtraktamente och reseersättning för ledamöter i häradsrätt. (Forts.)

o. s. v. Ser jag emellertid på förhållandena i min hembygd, kan jag icke erinra mig, att der någonsin yppats svårigheter att erhålla lämpliga personer till att bekläda lediga nämndemansbefattningar. Tvärtom talar erfarenheten från den ort, jag tillhör, derom, att det funnits långt flere aspiranter till nämndemansplatser än lediga nämndemansbefattningar, och detta har ingalunda ländt nämndemansinstitutionen till nackdel, ty man har derigenom beredts tillfälle att göra urval, och såvidt jag känner, har man också städse sökt att välja de bästa och lämpligaste personerna.

Någon klagan har väl äfven på den ort, jag tillhör, försports, men den har ingalunda gått ut derpå, att det skulle hafva yppats brist på lämpliga kandidater till lediga nämndemansbefattningar, utan tvärtom derpå, att en eller annan nämndeman synts sitta qvar allt för länge.

Erfarenheterna kunna ju emellertid, såsom jag redan antydt, vara olika, och jag vill ingalunda förneka, att skäl kunna anföras derför, att nämndemännen borde tillerkännas traktamente och reseersättning för resorna till och från tingsställena; så länge man emellertid icke försport, att detta är oundgängligen nödvändigt, synes mig likväl icke lämpligt att fatta beslut om något sådant.

Jag skulle vidare vilja tillägga, att om nämndemännen blefve aflönade, följden deraf skulle kunna blifva en förändring af nämndemansinstitutionens hela sammansättning och värde. Jag är en varm vän af nämndemansinstitutionen och sätter densamma synnerligen högt, men jag är ingalunda öfvertygad derom, att i den stund, nämndemännen blefve aflönade, vi skulle få bibehålla en lika god nämnd, som nu är förhållandet. Det låter nemligen lätt tänka sig, att t. ex. en del så kallade bondadvokater, som i allt fall hafva ärende till tingen, skulle tycka, att det skulle smaka synnerligen bra, om de kunde bli nämndemän och såsom sådana erhålla dagtraktamente och reseersättning för sina resor till och från tingen. Om något dylikt — såsom jag föreställer mig — med skäl kan befaras, hemställer jag, huruvida man derigenom gjort nämndemansinstitutionen bättre eller sämre. Det lärer icke gifvas mera än ett svar på den frågan.

På dessa och de af herr Petersson i Påboda anförda skäl hemställer jag om bifall till utskottets afstyrkande förslag.

Herr Ivar Månsson: Herr talman, mina herrar! Det må så vara, att vi ej kunna hysa något hopp om bifall till den nu föreliggande motionen, men jag för min del har åtminstone ansett, att det icke i längden kan gå an att upprätthålla nämndemansinstitutionen på det nuvarande sättet. Ty det är ju nu för tiden så ställdt, att folk i allmänhet måste arbeta och sträfva och använda sin tid så väl som möjligt för att kunna uppehålla sig och draga sig fram. Det kan väl då ej vara annat än orimligt att begära, att nämndemännen skola uppoffra en dryg tid och företaga långa resor utan någon nämnvärd godtgörelse, såsom man ju kan säga nu är förhållan-

Angående ifrågasatt dagtraktamente och reseersättning för ledamöter i häradsrätt. (Forts).

det, då man ju knappast kan tala om den lilla ersättning, som de hafva, hvilken endast uppgår till 8 à 10 kronor om året, om man frånräknar ersättningen för extra förrättningar och en del syner, för hvilka ju reseersättning utgår. Jag tror, att vi icke kunna hoppas, att det skall fortgå på det sättet. Jag tror nemligen, att intresset för nämndemanskallet slappas allt mer och mer, och åtminstone hos oss är förhållandet det, att man arbetar så mycket som möjligt på att slippa uppdraget. I min hemtrakt hafva två socknar att gemensamt välja nämndeman, och mera med folk ser man aldrig på stämmorna, än när nämndeman skall väljas, men de komma från hvardera socknen — för att söka få nämndemannen från den andra. Dylikt kan ju icke vara rigtigt.

Det finnes också andra förhållanden, som göra, att intresset för nämndemansinstitutionen slappas. I min hemtrakt hafva vi sålunda i stället för fordom tre särskilda häradsrätter gemensamma sammanträden på ett tingsställe med 36 nämndemän, som skiftesvis tjenstgöra, hvilket har till följd, att det t. ex. nästan aldrig förekommer, att samma nämndeman, som öfvervarit en ransakning, har säte i rätten, när dom i målet skall meddelas. Detta gör naturligtvis också, att intresset slappas.

Jag tror sålunda, att något måste göras i denna fråga, och jag undrar, om man icke skulle kunna tänka sig, att såväl staten som kommunerna bidroge med hvar sin del af ersättningen åt nämndemännen. Att få kommunerna att ensamma bestrida denna ersättning tror jag nemligen skulle blifva omöjligt, då de säkerligen ej skulle kunna enas i frågan. Om man deremot erhölle statsbidrag för ändamålet, tror jag, att man också skulle kunna få kommunerna att bidraga.

Det finnes ju knappast någonting, som numera utföres utan ersättning, och icke går det väl för sig att säga, att personer blifva sämre, derför att de få godtgörelse för sitt arbete. Jag har derför trott, att, om Andra Kammaren skulle vilja vara med om en opinionsyttring i denna rigtning, det skulle kunna vara skäl att besluta sig för en skrifvelse till Kongl. Maj:t i frågan. En sådan kan naturligtvis icke leda till något resultat vid denna riksdag, men den kunde ju vara en värdefull ledning och ett uppslag för en kommande Riksdags arbete i detta hänseende.

Jag skall derför tillåta mig föreslå, att *Riksdagen täcktes i skrifvelse till Kongl. Maj:t hemställa, det Kongl. Maj:t måtte låta utreda, om och i hvad mån det kan finnas skäligt, att staten bidrager till rese- och traktamentsersättning åt tjenstförrättande nämndemän, och för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill utredningen kan föranleda.*

Om kammaren skulle vilja vara med om ett sådant förslag, kunde det ju läggas till grund och tjena till uppslag för kommande arbeten i denna fråga.

Jag får alltså hemställa om proposition på detta mitt förslag.

Angående ifrågasatt dagtraktamente och reseersättning för ledamöter i häradsrätt. (Forts.)

Herr Staaff: Herr talman, mina herrar! Lika fullkomligt som jag instämmer med de talare, som hafva betygat sin sympati för lekmännens deltagande i rättsskipningen, lika förvissad är jag derom, att den ställning, vår rättsnämnd för närvarande har, icke kan bibehållas. Det har af en ärad talare sagts, att nämndens betydelse på olika orter och under olika förhållanden torde vara mycket olika. Han kunde hafva tillagt en sak och den vigtigaste: nämndens betydelse är kolossalt olika, allt efter den hjelp, som rättens ordförande begär af densamma och allt efter som han föredrager ärendena för nämnden. Jag har sett landtdomstolar, der rättens ordförande i nämnden ser det yppersta hjelpmedel för åstadkommande af materiel rättvisa, och man kan icke förneka, att i sådana domstolar *är* den ett ypperligt hjelpmedel i detta afseende. Men det är alldeles tydligt, att om domaren *icke* har denna uppfattning och *icke* beflitar sig om att låta nämnden sätta sig in i ärendena, huru skall då nämnden kunna för ärendena visa något intresse, hvilket dock är absolut nödvändigt, för att nämnden skall kunna upprätthålla sin ställning. Efter min uppfattning lärer det icke vara möjligt annat, än att det förslag till omorganisation af landets domstolar, på hvilket vi allt för länge fått vänta, på ett eller annat sätt kommer att förändra nämndens ställning. En del af målen komma väl här likasom i alla andra länder att betraktas såsom bagatellmål, och för deras handläggning kommer väl att skapas någon mindre tung form. I sådant fall uppkommer utan tvifvel den frågan, i hvad mån lekmännens hjelp bör erfordras i sådana mål. Kanske man kommer till det resultat, att i vissa mål lekmännens biträde icke alls erfordras eller att endast två sådana böra deltaga i vissa måls handläggning eller något liknande.

Med den uppfattning, jag emellertid hyser i detta afseende, är det ganska uppenbart, att jag icke kan deltaga i yrkandet om bifall till motionen eller något af de förslag i liknande syfte, som här framstälts. Enligt min uppfattning skulle det nemligen vara i hög grad förhastadt att under ett tillstånd, som jag för min del måste betrakta såsom ett öfvergångstillstånd, ja, ett upplösningstillstånd, höja justitiebudgeten med inemot 10 procent för att tillmötesgå denna önskan om ersättning åt nämnden i dess nuvarande form. Jag ber derför att på det lifligaste få betona, att det icke finnes någon principiel åtskilnad mellan mig och de talare, som uttryckt sin sympati för nämndens deltagande i rättsskipningen. Det är icke heller någon åtskilnad mellan dessa talare, som anse ett sådant värf böra fullkomligt väl kunna, utan att mista sin egenskap af medborgerligt hedersvärf, godtgöras med någon rimlig ersättning. Men det är så, att tidpunkten synes mig alldeles olyckligt vald, och att jag fruktar, att det kunde inverka i någon mån indirekt på den omorganisation, som jag i det längsta hoppas på. Det är derför jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Häruti instämde herr *Olofsson* i Digernäs.

Angående ifrågasatt dagtraktamente och reseersättning för ledamöter i häradsrätt. (Forts.)

Herr John Olsson: Om den siste ärade talaren hade rätt i den förmodan, att vi inom en någorlunda öfverskådlig framtid skulle kunna påräkna en omorganisation af vår rättsskipning i den rigtning, han antydde, så skulle jag för min del också vara med om den slutsats, hvartill han kom. Men jag tror icke, att han har rätt i sin uppfattning, att vi inom någon kortare tid hafva att emotse en omorganisation af vår rättsskipning. Skall man då, derför att en omorganisation af rättsskipningen är önsklig, ehuru man, som jag tror, är nästan förvissad, att det kommer att dröja en ganska lång tid, innan den blir genomförd, skall man då af sådant skäl afslå ett förslag, hvilket utan tvifvel, såsom den ärade talaren sjelf också erkände, innebär en åtminstone under närvarande förhållanden tillfredsställande lösning af den föreliggande frågan? Jag tror ej det, jag kan ej komma till samma resultat som den siste talaren. Jag tror tvärtom, att vi måste taga hänsyn till, att nämndemansinstitutionen är den nu gällande, och att man .derför bör söka ställa det på ett rättvist och lämpligt sätt, så länge denna institution finnes till.

En annan sak blir det naturligtvis, att man, då rättsskipningen kommer att omorganiseras, måste taga hänsyn till derigenom uppkomna förhållanden. Men så länge förhållandena äro sådana de nu äro, tror jag, att något bör göras åt denna fråga. Och i det fallet instämmer jag i det skrifvelseförslag, som framstälts af herr Ivar Månsson. Jag kan mycket väl förstå, att man af det skäl, som den siste talaren framhöll, hyser betänkligheter mot att höja budgeten på andra hufvudtiteln med ett så ansenligt belopp. Men genom det skrifvelseförslag, som herr Ivar Månsson framstälde, bortfaller denna anmärkning. Ty jag tror också, i likhet med herr Ivar Månsson, att det vore lämpligt, att kommunerna bidroge till de ifrågasatta utgifterna. I allt fall skulle ett bifall till detta förslag endast innebära en opinionsyttring från Andra Kammaren om, i hvilken rigtning man önskade, att frågan skulle lösas.

Jag skulle också vilja bemöta en invändning, som gjordes af talaren på blekingebänken, då han sade, att här vore fråga om *aflöning* åt nämndemännen. Jag tror ej, att så är fallet, ty hvar och en inser, att det lilla belopp, som är föreslaget, eller fyra kronor femtio öre i dagtraktamente, endast utgör en ersättning för *de utgifter*, som nämndemännen måste underkasta sig för att sitta som nämndemän. Detta kan icke kallas aflöning, utan det är allenast en lagom godtgörelse, så att de ej skola för sitt uppdrag vara underkastade ekonomiska uppoffringar.

Det för mig vigtigaste skälet att vara med om det skrifvelseförslag, som herr Ivar Månsson väckt, är just hänsynen till nämndemansinstitutionens fortfarande inflytande på rättsskipningen, hvilket jag för min del anser vara af så stor betydelse, att man derför bör göra pekuniära uppoffringar från statens sida. Det kan ej bestridas, att, om någon ersättning från statens och kommunernas sida lemnades nämndemännen för deras utgifter i och för deras tjenstgöring, man

Angående ifrågasatt dagtraktamente och reseersättning för ledamöter i häradsrätt. (Forts.)

kunde påräkna, att till nämndemän utsåges de lämpligaste och med bästa auktoritet utrustade personer, som inom kommunerna kunde uppletas för ändamålet. Då skulle också nämnden utan tvifvel öfverallt, såsom nu flerstädes är fallet, erhålla det inflytande på rättsskipningen, som jag antar, att de flesta anse önskvärdt. Detta är för mig det hufvudsakliga skälet; i andra rummet kommer hänsynen till rättvisan mot nämndemännen. Men just hänsynen till nämndens inflytande på rättsskipningen är för mig den tyngst vägande anledningen, hvarför jag anser, att något bör göras åt frågan. Det är också hufvudsakligen på det skälet, som jag instämmer i herr Ivar Månssons yrkande.

Härmed förklarades öfverläggningen afslutad. I enlighet med de yrkanden, som nu qvarstodo, framstälde herr talmannen följande propositioner: 1:o) på bifall till utskottets hemställan, 2:o) på afslag å nämnda hemställan och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen, samt 3:o) på afslag å utskottets hemställan och bifall i stället till det af herr Ivar Månsson under öfverläggningen framstälda förslag. Herr talmannen gaf propositioner å hvartdera af dessa yrkanden och fann den förstnämnda propositionen vara besvarad med öfvervägande ja. Votering begärdes likväl, i anledning hvaraf, och sedan till kontraproposition blifvit antaget det under 3:o) omförmälda yrkande, uppsattes och anslogs följande af kammaren godkända omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemstält i fjerde punkten af förevarande utlåtande n:o 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets hemställan bifallit det af herr Ivar Månsson under öfverläggningen framstälda förslag.

Voteringen, i vanlig ordning företagen, utföll med 96 ja mot 93 nej; och hade alltså utskottets hemställan bifallits.

Punkterna 5—7.

Hvad utskottet hemstält bifölls.

Punkten 8.

Utskottets i denna punkt gjorda anmälan lades till handlingarna.

Punkterna 9 och 10.

Hvad utskottet hemstält bifölls.

Punkterna 11 och 12.

De i dessa punkter gjorda anmälanden lades till handlingarna.

§ 8.

Till afgörande förelåg vidare statsutskottets utlåtande n:o 4, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet.

Efter föredragning af *punkten 1* anförde

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena Lagerheim: Herr talman, mina herrar! Det förefinnes en ringa skilnad mellan Kongl. Maj:ts proposition och utskottets förslag; och som herrarne veta, rör den sig omkring ett belopp af 10,100 kronor, med hvilket anslaget till hemliga utgifter blifvit i Kongl. Maj:ts proposition förhöjdt utöfver nu utgående belopp.

Det är med hänsyn till anslagets natur för mig icke möjligt att lemna några detaljerade uppgifter eller någon positiv uppgift alls om användandet af detsamma. Men jag har begärt och erhållit bemyndigande att förklara, att Konungen, som allena utöfvar kontrollen öfver anslaget, icke ärnar medgifva dess användande i något afseende, som kan anses inkräkta på det område, hvilket är Riksdagen förbehållet, särskildt med hänsyn till bestämmandet af löner eller fasta arfvoden.

Något vidare har jag icke att tillägga och kan blott till kammarens godtfinnande öfverlemna att fatta beslut rörande punkten.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 2 och 3.

Biföllos jemväl.

Punkten 4.

Den i denna punkt gjorda anmälan lades till handlingarna.

Angående anslag till den internationella fredsbyrån i Bern.

Punkten 5.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 3, hade herr *E. Wavrinsky* föreslagit, att Riksdagen måtte för år 1902 till den internationella fredsbyrån i Bern bevilja ett bidrag af 750 kronor.

Angående anslag till den internationella fredsbyrån i Bern. (Forts.)

Utskottet hemstälde, att Riksdagen må, med bifall till herr Wavrinskys förevarande motion, å extra stat för år 1902 till den internationella fredsbyrån i Bern bevilja ett bidrag af 750 kronor.

Vid punkten hade fogats reservation af herrar *H. P. P. Tamm*, friherre *J. T. Gripenstedt*, *I. Wijk*, *K. Bohnstedt*, *A. G. L. Billing*, *N. Fosser*, grefve *P. O. L. Klingspor*, *E. Fränckel*, *L. Grundberg*, *C. I. G. Swartz* och *G. Odqvist*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att herr Wavrinskys förevarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

Sedan utskottets i punkten gjorda hemställan blifvit uppläst, lemnades på begäran ordet till:

Herr Odqvist, som yttrade: Det kännes ej vidare angenämt att här taga till orda i denna fråga, då jag på denna punkt måst skilja mig från mina kamrater inom utskottet från denna kammare. Jag har dock ansett mig med några ord böra motivera min ståndpunkt.

Egentliga orsaken till att jag ej kunnat vara med om motionen, har varit den, att jag ej kan gilla den tanken, att staten skall bidraga med anslag till en utländsk förening, hvars verksamhet man egentligen icke känner. På samma gång vill jag förklara, att jag till alla delar gillar den ädla idé och det behjertansvärda syfte, som ligger till grund för motionen. Då jag emellertid vid de tillfällen, då detta ärende förut i denna kammare förevarit, alltid röstat emot detta förslag och sedan den tiden ingenting inträffat, som kunnat ändra min uppfattning, måste jag äfven nu rösta för afslag; och jag har då den tillfredsställelsen, att jag i denna såsom andra frågor sjelfständigt följer min öfvertygelse. I sjelfva verket kan man säga, att under de senaste åren något nytt tillkommit, som gör detta anslag, om möjligt, ännu mindre nödvändigt än eljest, nemligen fredskonferensen i Haag, om hvars verkningar vi nog litet hvar hört talas.

På grund af hvad jag nu i korthet anfört, ber jag att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till den reservation, herrar Tamm m. fl. afgifvit.

Herr Wavrinsky: Jag har väntat ett ögonblick för att se, om någon af utskottets ledamöter skulle vilja svara något på hvad herr Odqvist anfört. Då så ej synes vara förhållandet, skall jag be att få yttra några ord.

Jag vill då framhålla, att hans uppgift, det fredsbyrån i Bern tillhörde en *utländsk* förening, tarfvar någon korrigering. Den är väl icke ensamt utländsk, då de tvenne svenska föreningar, som finnas, deri deltaga. Det är en *internationel* anslutning af fredsföreningar, hvilka i denna byrå hafva sitt centrum.

Emellertid, då jag begärt ordet, skall jag be att få tillägga några få ord med anledning af den debatt, som nyss förts i Första Kam-

Angående anslag till den internationella fredsbyrån i Bern. (Forts.)

maren angående denna fråga och hvilken jag hade tillfälle att åhöra. En högt ärad talare, herr Fränckel, yttrade der, på samma gång han gaf sitt erkännande åt motionärens upprigtiga förklaring, att fredsvännerna redan i viss, om ock i ringa, mån vunnit sitt närmaste mål genom upprättandet af den permanenta skiljedomstolen i Haag, att det just med hänsyn dertill vore, minst sagdt, öfverflödigt att understödja den fredsbyrå i Bern, till hvilken jag begärt anslag. Gent emot detta ber jag att få erinra, dels att denna permanenta skiljedomstol i Haag väl uppstått på grund af fredsföreningarnas agitation och verksamhet, dels att det steg, som tagits, endast är ett tuppfjät på vägen mot hufvudmålet. Vi hafva endast kommit till inkörsporten. Nu, om någonsin, kräfves det, att denna rörelse bland folken fortsättes för att gifva den parmanenta skiljedomstolen det stöd, som behöfves, på det att den må kunna motsvara de förhoppningar och önskningar, som fästas vid densamma.

Det är visserligen sant, att denna internationella förening, som har sin byrå i Bern, bredvid den permanenta skiljedomstolen i Haag anses vara af mycket underordnad betydelse. Men jag ser saken med andra ögon; och jag tror, att det skulle vara lyckligt, om de öfre lagren i samhället med mera aktning och förståelse sågo på det ihärdiga, trägna och frimodiga arbete i fredssakens tjenst, som denna förening i många länder utfört — och det icke utan framgång, såsom jag nyss antydt.

Jag har hört tvifvel uttalas, huruvida det resultat, som vans genom inrättandet af den permanenta skiljedomstolen, kan tillskrifvas den ifrågavarande föreningens verksamhet. Men jag, som nu i 25 år efter måttet af mina krafter deltagit i den organiserade fredsverksamheten, ser i den permanenta skiljedomstolens i Haag tillkomst ett tydligt tecken till att denna verksamhet varit framgångsrik och lemnat resultat. Och jag är till följd af de förbindelser, som jag har med denna verksamhet, för min enskilda del viss om att hvarken furstar eller diplomater skulle hafva tagit det antydda steget, om icke der bakom stått denna kraftiga folkrörelse för freden. Jag vet, att det, som närmast inverkade på den ryske zaren och hans diplomater, då de härvidlag togo initiativet, just var de skrifter af ryska statsrådet von Block m. fl., som äro resultat af och uttryck för denna fredsverksamhet.

Är det nu så, att man i de öfre lagren med misstanke och misstroende ser ned på denna folkets rörelse, så ligger ju uti mitt förslag, att den svenska staten skulle med ett anslag bidraga till denna byrås verksamhet, ett kraftigt medel att få inblick i denna rörelse, att lära att förstå och känna den och — jag är viss derom — äfven hysa förtroende för densamma. Ty ett dylikt anslag skulle utan tvifvel berättiga staten att utöfva inflytande på denna byrås verksamhet.

Då man dragit i tvifvelsmål min uppgift om att schweiziska staten till denna byrå lemnar ett årligt bidrag af 1,000 francs, ber jag att få försäkra kammaren, att jag är viss om att denna min upp-

Angående anslag till den internationella fredsbyrån i Bern. (Forts.)

gift är fullkomligt rigtig, och jag kan meddela, att jag i dag sökt att per telegraf skaffa mig officielt bestyrkande derpå.

Jag känner mig till sist pligtig att i deras namn, som jag med denna min motion representerar, uttala en liflig glädje öfver att i dag i Första Kammaren höjts en vältalig röst för mitt förslag, och jag är öfvertygad om att denna röst icke var utan inflytande, utan verkligen gjorde intryck, så att en stor del af Första Kammarens ledamöter förmåddes se på denna fråga på annat sätt än förut. Då det säges, att vår fredsbyrå i Bern är utländsk och att man icke känner närmare till dess verksamhet, så är felet härvidlag icke ensamt fredsföreningarnes, utan äfven deras eget, som så döma; ty både fredsföreningarne och Riksdagens parlamentariska grupp stå öppna för hvarje medlem af Första Kammaren. Deras medverkan skulle säkerligen vara ett af de allra kraftigaste medlen till samförstånd samhällslagren emellan här i Sverige, hvilket vore särskildt vigtigt just i dessa dagar, då vi gå att lösa en stor samhällsfråga. Om alla *förstode* hvarandra i denna fråga, skulle icke något tvifvel råda derom, att folkets sträfvan för fredsverksamheten är berättigad och på alla sätt kan ha anspråk på statsmagternas förtroende och understöd.

Lifligt tackande statsutskottet för det understöd, som det lemnat, ber jag endast att få yrka bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herrar *Höjer, Ericsson* i Ahlberga, *Johansson* i Öja, *Hedlund, Berg* i Göteborg, *Antonsson, Olsson* i Rögle, *Hammarström, Nydal, Kvarnzelius* och *Åkerlind.*

Öfverläggningen i detta ämne var härmed afslutad. Efter af herr talmannen i afseende å de derunder gjorda yrkandena framstälda propositioner, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 9.

Slutligen föredrogos hvart för sig och blefvo af kammaren godkända

statsutskottets utlåtanden:

n:o 30, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af mark från förra militiebostället 1 mantal Tibble n:o 4 i Vestmanlands län m. m.;

n:o 31, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jordafsöndring från den under kronoparken Sjögared lydande egendomen Strängsered Storegården i Elfsborgs län;

n:o 32, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

n:o 33, i anledning af Kongl. Maj:t proposition angående statsbidrag för utrotande af ollonborrar; och

n:o 34, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beredande af lånemedel till fortsatt utveckling af statens telefonväsende; samt

bankoutskottets utlåtande n:o 5, angående ifrågasatta ändringar i reglementet för riksbankens styrelse och förvaltning samt med anledning deraf föreslagna förändringar i gällande aflöningstat för fullmägtige i riksbanken.

§ 10.

Upplästes följande till kammaren inkomna läkareintyg:

Att ledamoten af Riksdagens Andra Kammare kapten *H. Pantzarhielm* lider af *influensa* och är förhindrad att infinna sig i Riksdagen under den närmaste tiden, intygar på heder och samvete

Stockholm den 16 februari 1901

C. Lundbergh,
leg. läkare.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag.

§ 12.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr	*J. Olofsson* i Digernäs	under	9	dag.	fr. o.	m.	d. 18	innev.	febr.
»	*E. F. W. Meyer*	»	5	»	»	»	18	»	»
»	*K. G. Björkman*	»	4	»	»	»	18	»	»
»	*C. J. Jakobson*	»	8	»	»	»	20	»	»
»	*O. Larsson* i Bratteberg	»	4	»	»	»	18	»	»
»	*A. Olsson* i Mårdäng	»	5	»	»	»	18	»	»
»	*E. Nilsson* i Kattleberg	»	8	»	»	»	20	»	»
»	*A. P. Gustafsson*	»	5	»	»	»	18	»	»
»	*J. Ericsson* i Vallsta...	»	4	»	»	»	18	»	»
»	*John Olsson* i Stockholm	»	3	»	»	»	18	»	»
»	*P. A. J. Högstedt*	»	8	»	»	»	19	»	»
»	*K. F. G. Almqvist* ...	»	2	»	»	»	18	»	»
»	*E. G. H. Åkerlund* ...	»	4	»	»	»	18	»	»

§ 13.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

statsutskottets utlåtande n:o 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet;

bevillningsutskottets betänkanden:

n:o 3, i anledning af väckt motion om meddelande af bestämmelser, åsyftande likställighet mellan svenskar och utländingar med hänsyn till arfsskatt i vissa fall;

n:o 4, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition n:o 33, angående ändrad ordning för upptagande i riksstaten af inkomsttiteln bevillning af fast egendom samt af inkomst; och

n:o 5, i anledning af väckt motion derom, att bränvinsutminutering måtte i tillämpliga delar likställas med handel med explosiva varor; samt

Riksdagens år 1900 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jemte dertill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1899.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,50 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.